

ROK XI.

NR. 10.

DZIENNIK URZĘDOWY

KURATORJUM OKRĘGU SZKOLNEGO WILEŃSKIEGO

WILNO, dnia 1 Października 1934 r.

TREŚĆ:

Pozycja:	Str
83. Kwalifikowanie nauczycieli	534
84. Zapobieganie nieszczęśliwym wypadkom wśród młodzieży w czasie ćwiczeń cielesnych	544
85. Egzamin praktyczny kontraktowych nauczycieli publicznych szkół powszechnych	545
86. Sprawozdania ze stanu bibliotek w szkołach powszechnych	545
87. Składki w szkołach	547
88. Księga Pamiątkowa Ucznia-Żołnierza	548
89. Szkolne Kasy Oszczędności	549
90. Codzienne 10-minutowe ćwiczenia cielesne	549
91. Zmiany cen za odbitki projektów dla zeszytu I, II i III wydawnictwa p. t. „Projekty budynków szkół powszechnych”	551
92. Podział Okręgu Szkolnego na rejony wizytacyjne	552
93. Komunikaty	563
94. Spis książek nabytych przez Centralną Bibliotekę Pedagogiczną przy K. O. S. Wil.	564

CZEŚĆ NIEURZĘDOWA.

95. Nowy ustrój szkolnictwa. Bibliografia	568
96. Całoroczny plan wycieczek po Wileńszczyźnie i Polsce	578
Od Administracji	584

83.

R O Z P O R Z A D Z E N I E

Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego

z dnia 14 czerwca 1934 r.

**wydane w porozumieniu z Prezesem Rady Ministrów
o kwalifikowaniu nauczycieli.**

(Przedruk z Dz. U. R. P. z dnia 26 czerwca 1934 r. Nr. 54, poz. 490).

Na podstawie art. 18, 19 i 98 ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli (Dz. U. R. P. z 1932 r. Nr. 104, poz. 873), zmienionej rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 28 października 1933 r. (Dz. U. R. P. Nr. 85, poz. 660), zarządzam co następuje:

§ 1. Karty kwalifikacyjne według wzoru Nr. 1, ogłoszonego jako załącznik do rozporządzenia niniejszego, prowadzi się dla nauczycieli stałych i tymczasowych.

Użyte w poszczególnych postanowieniach rozporządzenia niniejszego ogólne miano nauczycieli odnosi się również do kierowników i dyrektorów.

§ 2. Karty kwalifikacyjne prowadzą:

1) inspektor szkolny — dla nauczycieli i kierowników wszystkich szkół bezpośrednio mu podległych, oraz wychowawczyń i kierowniczek przedszkoli,

2) kurator (Wojewoda Śląski, Kurator Liceum Krzemienieckiego)— dla dyrektorów i kierowników oraz nauczycieli szkół bezpośrednio mu podległych,

3) Minister — dla dyrektorów i kierowników oraz nauczycieli szkół bezpośrednio mu podległych.

§ 3. Karta kwalifikacyjna obejmuje okresowe i sporadyczne oceny kwalifikacyjne nauczyciela.

Ocena kwalifikacyjna składa się z opinii dwóch osób, powołanych

do sprawowania bezpośredniego i pośredniego nadzoru służbowego nad nauczycielem.

Materiał do sformułowania opinii i ustalenia oceny zawiera arkusz spostrzeżeń. Podstawy sformułowania opinii i ustalenia oceny określi instrukcja.

§ 4. Arkusz spostrzeżeń według wzoru Nr. 2, ogłoszonego jako załącznik do rozporządzenia niniejszego, obejmuje spostrzeżenia o pracy nauczyciela za jeden okres kwalifikacyjny.

Spostrzeżenia te, odnoszące się do jakości i skuteczności pracy nauczyciela, przy uwzględnieniu warunków tej pracy, wpisują osoby, powołane do sprawowania nadzoru służbowego nad nauczycielem.

Arkusz spostrzeżeń przechowywany jest w ciągu okresu kwalifikacyjnego przez osobę, powołaną do sprawowania nadzoru bezpośredniego, a po ustaleniu oceny stanowi załącznik karty kwalifikacyjnej.

§ 5. Jako osoby, powołane do sprawowania nadzoru bezpośredniego, wydają opinię:

1) kierownik szkoły — o nauczycielach publicznych szkół powszechnych II i III stopnia i szkół I stopnia o 2 nauczycielach, a kierowniczka przedszkola — o wychowawczyniach,

2) podinspektor szkolny (zastępca inspektora szkolnego), bądź inspektor szkolny — o nauczycielach publicznych szkół powszechnych I stopnia o 1 nauczycielu, wychowawczyniach przedszkoli, gdy niema kierowniczkę przedszkola, kierownikach publicznych szkół powszechnych i kierowniczkach przedszkoli,

3) dyrektor lub kierownik — o nauczycielach szkół, podległych bezpośrednio kuratorowi (Wojewodzie Śląskiemu, Kuratorowi Liceum Krzemienieckiego) lub Ministrowi,

4) wizytator szkół — o dyrektorach i kierownikach szkół, podległych bezpośrednio kuratorowi,

5) naczelnik wydziału w kuratorjum — o nauczycielach p. o. instruktorów okręgowych,

6) Kurator Liceum Krzemienieckiego — o dyrektorach i kierownikach szkół bezpośrednio mu podległych,

7) ministerjalny wizytator szkół, bądź wyznaczony przez Ministra urzędnik — o dyrektorach i kierownikach szkół, podległych bezpośrednio Ministrowi,

8) naczelnik wydziału w Ministerstwie — o nauczycielach p. o. instruktorów ministerjalnych.

§ 6. Jako osoby powołane do sprawowania nadzoru pośredniego wydają opinię i ustalają ocenę:

1) podinspektor szkolny (zastępca inspektora szkolnego), bądź inspektor szkolny — o nauczycielach publicznych szkół powszechnych i wychowawczyniach przedszkoli, o których pierwszą opinię wydał kierownik szkoły, bądź kierowniczka przedszkola,

2) inspektor szkolny — o nauczycielach i kierownikach publicznych szkół powszechnych oraz wychowawczyniach i kierowniczkach przedszkoli, o których pierwszą opinię wydał podinspektor szkolny (zastępca inspektora szkolnego),

3) wizytator szkół — o nauczycielach i kierownikach publicznych szkół powszechnych oraz wychowawczyniach i kierowniczkach przedszkoli, o których pierwszą opinię wydał inspektor szkolny,

4) wizytator szkół — o nauczycielach szkół podległych bezpośrednio kuratorowi,

5) Kurator Liceum Krzemienieckiego — o nauczycielach szkół bezpośrednio mu podległych,

6) naczelnik wydziału w kuratorjum — o dyrektorach i kierownikach szkół, podległych bezpośrednio kuratorowi,

7) kurator okręgu szkolnego — o nauczycielach p. o. instruktorów okręgowych,

8) ministerjalny wizytator szkół, bądź wyznaczony przez Ministra urzędnik — o nauczycielach szkół podległych bezpośrednio Ministrowi, oraz — o dyrektorach i kierownikach szkół podległych bezpośrednio Kuratorowi Liceum Krzemienieckiego,

9) naczelnik wydziału w Ministerstwie — o dyrektorach i kierownikach szkół, podległych bezpośrednio Ministrowi,

10) dyrektor departamentu — o nauczycielach p. o. instruktorów ministerjalnych.

§ 7. Osoba uprawniona w myśl §§ 5 i 6, nie może jednak wydać opinii, bądź ustalić oceny o swoim małżonku, krewnym wstępnym lub zstępnym, przysposabiającym albo przysposobionym, krewnym w linii bocznej lub powinowatym, licząc pokrewieństwo do trzeciego, a powinowactwo do drugiego stopnia.

Tak o wymienionej w poprzednim ustępie, jako też każdej innej przeszkodzie w wydaniu opinii bądź ustaleniu oceny zawiadomić należy bezzwłocznie swoją władzę służbową, która do wydania opinii, bądź ustalenia oceny, upoważni inną osobę.

§ 8. Opinie wydaje się normalnie w ostatnich 3 miesiącach 2-letniego okresu kwalifikacyjnego, a w innych przypadkach doraźnie.

W tym celu osoba, właściwa w myśl § 5, biorąc za podstawę spostrzeżenia, poczynione w ciągu okresu kwalifikacyjnego, formułuje swoją opinię i przesyła wraz z arkuszem spostrzeżeń osobie, uprawnionej do ustalenia oceny, na dwa miesiące przed końcem okresu—przy ustaleniu oceny okresowej, a w ciągu tygodnia od otrzymania polecenia wydania opinii—przy ustaleniu oceny sporadycznej.

§ 9. Osoba, uprawniona do ustalenia oceny, po otrzymaniu arkusza spostrzeżeń i opinii osoby, powołanej do sprawowania nadzoru bezpośredniego, na podstawie tej opinii, spostrzeżeń o pracy nauczyciela i własnego mniemania ustala ocenę i wpisuje ją do karty kwalifikacyjnej.

Osoba, uprawniona do ustalenia oceny, nie jest skrupowana pierwszą opinią; jeżeli jednak osoba, powołana do sprawowania nadzoru bezpośredniego, wydała o nauczycielu opinię niedostateczną, to osoba, uprawniona do ustalenia oceny, powinna w razie wątpliwości co do słuszności pierwszej opinii, zwizytować nauczyciela i na tej dopiero podstawie ustalić ocenę.

§ 10. Ocena kwalifikacyjna jest:

- a) dobra, jeżeli jakość i skuteczność pracy nauczyciela, przy uwzględnieniu warunków tej pracy, wybijają się ponad przeciętny poziom;
- b) dostateczna, jeżeli jakość i skuteczność pracy nauczyciela, przy uwzględnieniu warunków tej pracy, odpowiada wymaganiom, lecz nie wybijają się ponad przeciętny poziom;
- c) niedostateczna, jeżeli jakość i skuteczność pracy nauczyciela, przy uwzględnieniu warunków tej pracy, jest niewystarczająca.

§ 11. Nauczyciel ma prawo przeglądać: a) swoją kartę kwalifikacyjną i b) arkusze spostrzeżeń oraz czynić z nich odpisy.

§ 12. O ile ocena kwalifikacyjna nauczyciela ustalona została jako niedostateczna, władza, przy której urzęduje osoba, uprawniona do ustalenia tej oceny, przesyła nauczycielowi orzeczenie pisemne z podaniem motywów.

§ 13. Rozstrzygnięcie odwołania od orzeczenia w sprawie niedostatecznej oceny kwalifikacyjnej decyduje ostatecznie o stopniu oceny za dany okres kwalifikacyjny; należy je podać do wiadomości nauczyciela na piśmie i zanotować w karcie kwalifikacyjnej.

§ 14. Ocena kwalifikacyjną okresową ustala się dla każdego nauczyciela raz na dwa lata.

Okresowe oceny kwalifikacyjne ustala się dla nauczycieli stałych w miesiącu grudniu każdego parzystego roku kalendarzowego (1934, 1936 i t. d.), a dla nauczycieli tymczasowych w ostatnich trzech miesiącach każdego dwuletniego okresu służby, liczonego od dnia mianowania.

§ 15. Z inicjatywy władzy lub na prośbę nauczyciela może być wydana sporadyczna ocena kwalifikacyjna. Sporadyczna ocena kwalifikacyjna wydana być może nauczycielowi po upływie co najmniej 5 miesięcy od chwili jego mianowania, bądź wydania mu ostatniej oceny okresowej.

§ 16. Nauczycielom, którzy z powodu choroby, urlopu i t. p. nie pełnili obowiązków nauczycielskich nieprzerwanie co najmniej rok przed upływem danego okresu kwalifikacyjnego, nie należy ustalać okresowej oceny kwalifikacyjnej. W tych przypadkach do karty kwalifikacyjnej wpisać należy: „za okres . . . . . z powodu . . . . . niekwalifikowany”.

Postanowienia ustępu poprzedniego nie stosuje się do nauczycieli, pełniących za urlopem obowiązki nauczycielskie w szkołach niepaństwowych (prywatnych). Nauczyciele ci podlegają w tym czasie ocenie kwalifikacyjnej, a sposób jej ustalania określi oddzielne zarządzenie.

§ 17. Jeżeli nauczyciel w ciągu okresu kwalifikacyjnego zmieni miejsce służbowe tak, że do wydania o nim opinii bądź ustalenia oceny będą powołane inne osoby, należy na starym miejscu służbowym wydać mu sporadyczną ocenę kwalifikacyjną.

Jeżeli ze względu na zmianę miejsca służbowego nauczyciela do prowadzenia jego karty kwalifikacyjnej będzie właściwa inna władza

szkolna, to władza, która do tego czasu prowadziła kartę kwalifikacyjną, przesyła ją, po wydaniu sporadycznej oceny kwalifikacyjnej, wraz z załącznikami władzy, właściwej ze względu na nowe miejsce służbowe nauczyciela.

§ 18. Oceny kwalifikacyjne za okres do końca 1934 roku ustalić już należy w trybie i terminie, przewidzianym rozporządzeniem niniejszem. Przy wydawaniu tych opinii i ustalaniu ocen opierać się należy na spostrzeżeniach, wpisanych do dotychczasowych wykazów kwalifikacyjnych.

We wszystkich przypadkach, w których, wobec wygaśnięcia poprzednich przepisów, nie zostały załatwione odwołania nauczycieli od niedostatecznej oceny, należy ustalić na podstawie przepisów niniejszych ocenę kwalifikacyjną za okres do końca roku 1934 łącznie z okresem, za który wydana była ocena niedostateczna.

§ 19. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Z dniem wejścia w życie rozporządzenia niniejszego tracą moc wszelkie przepisy w sprawach, unormowanych tem rozporządzeniem.

Minister Wyznań Religijnych
i Oświecenia Publicznego:

(—) *W. Jędrzejewicz.*

(Strona 1).

Załączniki do rozp. Min. W. R. i O. P.
z dnia 14 czerwca 1934 r. (poz. 490).Wzór Nr. 1
do § 1.**KARTA KWALIFIKACYJNA**

I. Imię i nazwisko nauczyciela.....

Stanowisko i tytuł
służbowy
Szkoła i miejscowość

.....

.....

.....

.....

.....

.....

II. Daty przejrzenia karty przez nauczyciela.

Data	Podpis	Data	Podpis	Data	Podpis	Data	Podpis

Pieczęć urzędowa

Podpis urzędnika, który założył kartę:

(Strona 2 i 3).

a	b	c	d	e	f	g
Nr. porz. oceny	Data wydania oceny	Charakter oceny (okresowa lub sporadyczna z czyjej inicjatywy i za jaki okres)	Stopień oceny	Podpis i stanowisko służbowe wpisującego ocenę	Nr. i data orzeczenia o ocenie niedostatecznej	Rozstrzygnięcie odwołania (Władza, Nr. data streszczenie)

U w a g a : poszczególne oceny wraz z ewentualnymi zapiskami w rubrykach f. g. należy oddzielać poziomą linią.

(Strona 1).

Wzór Nr. 2
do § 4.**ARKUSZ SPOSTRZEŻEŃ**-----
(Imię i nazwisko)-----
(Stanowisko — tytuł służbowy)-----
(Szkoła i miejscowość)

Data	T r e ś ć s p o s t r z e ż e ń	Podpis i stan. służb. wpisującego spostrzeżenia

U w a g a: poszczególne spostrzeżenia należy oddzielać poziomą linią.

(Strona 2, 3 i 4).

Data	Treść spostrzeżeń	Podpis i stan. służb. wpisującego spostrzeżenia

U w a g a: poszczególne spostrzeżenia należy oddzielać poziomą linią.

Kuratorjum
Okręgu Szkolnego Wileńskiego
w Wilnie

Dnia 26 września 1934 r.

Nr. B. P. 38818/34.

Podając do wiadomości powyższe rozporządzenie Ministerstwa polecam osobom uprawnionym w § 5 (punkt 1—5) wydać w terminie do dnia 31 października 1934 r. opinię o pracy podległych nauczycieli i przesłać je niezwłocznie bezpośrednim przełożonym uprawnionym do wydawania ocen (§ 6 pkt. 1—7).

W czasie od 1 listopada do 31 grudnia r. b. polecam osobom wyszczególnionym w § 6 (pkt. 1—6 włącznie) wydać oceny kwalifikacyjne.

Spostrzeżenia, opinie i oceny, do czasu rozesłania potrzebnych druków należy wystawiać w wykazach kwalifikacyjnych dotychczas stosowanych.

Do czasu wydania osobnej instrukcji, ustalającej formułowanie opinii i ustalanie oceny (§ 3 ustęp ostatni), należy posilkować się spostrzeżeniami wizytacyjnymi, wpisanymi do wykazu kwalifikacyjnego.

Panowie Inspektorowie Szkolni dopilnują wykonania tego zarządzenia przez kierowników szkół powszechnych.

Powyższy okólnik ma zastosowanie do szkół państwowych i publicznych wszelkich kategorii i typów.

Kurator Okręgu Szkolnego:

(—) *K. Szelański.*

84.

MINISTER

Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego

Warszawa

OKÓLNİK Nr. 71

z dnia 29 maja 1934 r. (l. WF-2043/34)

**w sprawie zapobiegania nieszczęśliwym wypadkom wśród młodzieży
w czasie ćwiczeń cielesnych.**

Powtarzające się w ostatnich czasach nieszczęśliwe wypadki podczas lekcji ćwiczeń cielesnych, gier i zaprawy sportowej młodzieży

szkolnej zmuszają mnie do zwrócenia uwagi P.P. Inspektorów, Dyrekcji i Kierownictw szkół, oraz ogółu nauczycielstwa na odpowiedzialność, jaką ponoszą szkoły za niedostateczną opiekę nad bezpieczeństwem młodzieży.

Nauczycielstwo winno dolożyć wszelkich starań, by usunąć możliwość jakichkolwiek wypadków w czasie prowadzonych przez nich zajęć czy to w sali, czy na boisku lub w terenie. Przygotowanie zawodowe, doświadczenie wychowawcze, obcowanie z młodzieżą i nieustanna nad nią opieka wskażą nauczycielowi właściwą drogę i sposoby postępowania.

W związku z przeprowadzanymi próbami o Państwową Odznakę Sportową podkreślam konieczność systematycznego przygotowywania kandydatów w zakresie wybranych ćwiczeń i niedopuszczania do próby młodzieży w dostatecznym stopniu niewyćwiczonej zarówno z uwagi na to, że postępowanie tej zasadzie przeciwne, wypaczyłoby ideę Państwowej Odznaki Sportowej, jak i przede wszystkim dlatego, że mogłoby wyrządzić poważną szkodę dla zdrowia nieprzygotowanych kandydatów.

Na lekarzach szkolnych, wchodzących w skład Komisji prób o Państwową Odznakę Sportową (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 4—5 z roku 1931 poz. 50), ciąży odpowiedzialność za dopuszczanie uczniów(nic) do próby, a zatem obowiązek zbadania młodzieży, starającej się o Państwową Odznakę Sportową, nie tylko bezpośrednio przed samą próbą, lecz przede wszystkim przed rozpoczęciem intensywniejszych ćwiczeń przygotowawczych.

Prowadzenie treningu do próby z młodzieżą, co do której niema wyraźnej i kategorycznej zgody lekarza szkolnego, jest niedopuszczalne.

O każdym wypadku z młodzieżą szkolną, który zdarzył się w szkole w czasie ćwiczeń cielesnych, Dyrekcje (Kierownictwa) szkół obowiązane są natychmiast przesyłać w drodze służbowej do Kuratorjum szczegółowe sprawozdanie.

Minister Wyznań Religijnych
i Oświecenia Publicznego:

(—) *W. Jędrzejowicz.*

85.

O K Ó L N I K

Kuratora Okręgu Szkolnego Wileńskiego

z dnia 24 września 1934 Nr. O. 35601/34

**do PP. Inspektorów Szkolnych i Nauczycieli publicznych szkół
powszechnych w Okręgu****w sprawie egzaminu praktycznego kontraktowych nauczycieli
publicznych szkół powszechnych.**

Na podstawie pisma Ministerstwa W.R. i O.P. z dnia 28 sierpnia 1934 Nr II P-5431/34 wyjaśniam, iż przy obliczaniu okresu czasu pracy kontraktowych nauczycieli publicznych szkół powszechnych w związku z dopuszczeniem ich do składania egzaminu praktycznego czas feryj letnich nie stanowi przerwy w wymaganej dwuletniej nieprzerwanej pracy nauczycielskiej, o której wspomina art. 8 rozporządzenia Pana Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 6 marca 1928 r. o kwalifikacjach zawodowych nauczycieli szkół powszechnych. (Dz. U. R. P. Nr. 28 poz. 258).

Kurator Okręgu Szkolnego:

(—) K. Szelaḡowski.

86.

O K Ó L N I K

Kuratora Okręgu Szkolnego Wileńskiegoz dnia 14 września 1934 r. Nr. I-3586⁹/34**do P. P. Inspektorów Szkolnych i Kierowników publicznych
szkół powszechnych w Okręgu****w sprawie sprawozdań ze stanu bibliotek w szkołach powszechnych.**

Ponieważ sprawa składania corocznych sprawozdań ze stanu bibliotek publicznych szkół powszechnych została uregulowana w drodze włączenia odnośnych danych do sprawozdań z organizacji publicznych szkół powszechnych, uchylam na podstawie pisma Ministerstwa W. R. i O. P.

z dnia 31 sierpnia 1934 Nr. II. P. 5903/34 obowiązek przedkładania przez kierownictwa szkół i przez inspektorów szkolnych osobnych sprawozdań, przewidzianych okólnikiem z dnia 10 lutego 1928 r. Nr. I-2104/28 (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. z r. 1928 Nr. 3 (196) poz. 52).

Obowiązek powyższy ustaje, poczynając od roku szkolnego ubiegłego 1933/34, za który to rok osobne sprawozdania, przewidziane wspomnianym okólnikiem, nie będą już wymagane.

Kurator Okręgu Szkolnego:

(—) *K. Szelągowski.*

87.

O K Ó L N I K

Kuratora Okręgu Szkolnego Wileńskiego

z dnia 24 września 1934 r. Nr. O.37444/34

**do PP. Dyrektorów, Inspektorów Szkolnych i Kierowników szkół
w Okręgu**

w sprawie składek w szkołach.

W związku z okólnikiem moim z dnia 21 lutego 1934 r. Nr. O.1209/34 (Dz. Urz. K.O.S.Wil. Nr. 3 z 1934 r. poz. 27) w sprawie składek w szkołach oraz wobec nieustających głosów niezadowolenia rodziców, z powodu zbyt licznych, a w sumie wysokich czasem składek pieniężnych, zbieranych wśród dziatwy i młodzieży szkolnej, które to składki obciążają b. poważnie budżet domowy—zarządzam bezwzględne przestrzeżenie wyżej wymienionego zarządzenia pod osobistą odpowiedzialnością pp. Dyrektorów, Inspektorów Szkolnych i Kierowników szkół.

Kurator Okręgu Szkolnego:

(—) *K. Szelągowski.*

88.

O K Ó L N I K

Kuratora Okręgu Szkolnego Wileńskiego

z dnia 24 września 1934 r. Nr. O. 37451/34

do P. P. Dyrektorów i Kierowników wszystkich szkół
w Okręgu

w sprawie Księgi Pamiątkowej Ucznia-Żołnierza.

Dnia 1 września b. r. mija wyznaczony w okólniku z dnia 18 października 1933 r. Nr. O. 33324/33 (Dz. Urz. K. O. S. Wil. Nr. 11 z 1933 poz. 134) termin nadsyłania przez Dyrekcje i Kierownictwa szkół materiałów, dotyczących się udziału młodzieży w walkach niepodległościowych, do „Księgi Pamiątkowej Ucznia-Żołnierza”.

Ponieważ wiele szkół nie nadesłało jeszcze swych materiałów, przeto na podstawie pisma Ministerstwa z dnia 11 września 1934 Nr. II-S 6992/34 przypominam o powyższym i ponownie zalecam Dyrekcjom i Kierownictwom szkół wszelkich typów dostarczenie materiałów, aby ci uczniowie-żołnierze, których imiona winny być upamiętnione, nie zostali pominięci w „Księdze”.

Komitet Redakcyjny „Księgi Pamiątkowej Ucznia-Żołnierza” będzie przyjmował materiały od szkół do dnia 1 listopada b. r. Gdyby jednak którakolwiek ze szkół nie zdołała zebrać materiału do wymienionego terminu, należy powiadomić o tem Komitet Redakcyjny, z podaniem informacji o zbieranym materiale, oraz daty ukończenia pracy.

Materiały należy nadsyłać na ręce sekretarza Komitetu Redakcyjnego, pod nowym adresem:

Mag. Zygmunt Żmigrodzki, Warszawa, Filtrowa 68, m. 84 (tel. 8 51-31).

Kurator Okręgu Szkolnego:

(—) *K. Szelański*.

89.

O K Ó L N I K

Kuratora Okręgu Szkolnego Wileńskiego

z dnia 24 września 1934 r. Nr. O-37254/34

do PP. Dyrektorów, Inspektorów Szkolnych i Kierowników
wszystkich szkół w Okręgu

w sprawie zakładania Szkolnych Kas Oszczędności opartych o P.K.O.

Pocztowa Kasa Oszczędności podjęła akcję oszczędnościową na terenie szkolnym, a mianowicie zakładanie Szkolnych Kas Oszczędności opartych o P. K. O., któreby umożliwiły młodzieży szkolnej składanie najdrobniejszych kwot, a tym samym przyuczyło ją do oszczędzania od najmłodszych lat.

Ze względu na duże znaczenie podjętej akcji zechcą pp. Dyrektorzy, Inspektorowie Szkolni i Kierownicy szkół zachęcić nauczycielstwo do zakładania Szkolnych Kas Oszczędności i ułatwić pracę referentowi propagandowemu, którego zadaniem będzie objeżdżanie poszczególnych powiatów w celu propagandowo-informacyjnym.

Kurator Okręgu Szkolnego:

(—) *K. Szelągowski.*

90.

O K Ó L N I K

Kuratorjum Okręgu Szkolnego Wileńskiego

z dnia 18 września 1934 r. N. O-37827/34

do P. P. Dyrektorów państwowych i prywatnych szkół średnich ogólnokształcących i zakładów kształcenia nauczycieli, Inspektorów Szkolnych i Kierowników szkół powszechnych w Okręgu

w sprawie organizacji codziennych 10-minutowych ćwiczeń cielesnych.

Objęte nowym programem nauki ćwiczenia cielesne codzienne 10-minutowe mają na celu: a) przeciwdziałać ujemnym dla zdrowia wpły-

wom życia szkolnego, b) przyczyniać się do rozwoju młodych organizmów i c) wpajać w młodzież potrzebę codziennego stosowania ćwiczeń cielesnych dla utrzymania zdrowia, sprawności, dzielności i pięknej postawy.

Ćwiczenia te obowiązują młodzież męską i żeńską wszystkich klas i kursów szkół średnich ogólnokształcących i zakładów kształcenia nauczycieli oraz działwę szkół powszechnych klas: III, IV, V, VI, VII.

Od obowiązku udziału w ćwiczeniach codziennych 10-minutowych zwalnia jedynie lekarz.

Ćwiczenia należy prowadzić po drugiej lekcji (po pauzie), jednak nie kosztem trzeciej lekcji lub pauzy.

Trzecia i następne lekcje (i pauzy) zostają automatycznie przesunięte o 10 minut.

Najodpowiedniejszym miejscem ćwiczeń 10-minutowych w ciągu całego roku szkolnego w dni pogodne jest boisko (podwórko) szkolne; w dni dżdżyste, słotne, śnieżycowe i w bardzo silne mrozy — ćwiczenia odbywają się w salach, korytarzach i w klasach, a zawsze po należytem przewietrzeniu tychże i z możliwem rozluźnieniem krępujących ruchy ubrań.

Ćwiczenia mogą być organizowane:

a) osobno dla każdej klasy, b) dla klas równoległych, c) dla klas połączonych — (III+IV) (IV+V) (V+VI) (VI+VII) szk. powsz. — (I+II) (V+VI) (VI+VII) (VII+VIII) gimnazjów i kursów (IV+V) semin. naucz.

Prowadzą ćwiczenia: a) wychowawcy swych klas, b) przeszkoleni w tym kierunku uczniowie(-nice) zawsze jednak w obecności wychowawcy klasy lub nauczyciela, który ma po ćwiczeniach lekcję w danej klasie.

Układ programów ćwiczeń 10-minutowych, podanie ich wychowawcom klas oraz okresowe przeszkalanie uczniów(-nic) prowadzących te ćwiczenia należy do nauczyciela ćwiczeń cielesnych danej klasy.

Przykłady osnów ćwiczeń codziennych 10-minutowych podane zostały nauczycielom w/f O. S. Wil. na specjalnych konferencjach i kursach wakacyjnych w roku szkolnym ubiegłym.

Za Kuratora Okręgu Szkolnego:

(—) *T. Młodkowski*
wizytator szkół

91.

MINISTERSTWO
WYZNAŃ RELIGIJNYCH
I OŚWIECENIA PUBLICZNEGO

Warszawa

OKÓLNIK Nr. 116

z dnia 21 lipca 1934 r. (I. Bud.2597/34)

w sprawie zmiany cen za odbitki projektów dla zeszytu I, II i III wydawnictwa p. t. „Projekty budynków szkół powszechnych.

Dostosowując się do warunków współczesnych Ministerstwo obniża i ujednostajnia ceny za odbitki projektów i kosztorysów publikowanych w wydawnictwie Ministerstwa pod tytułem: „Projekty Budynków Szkół Powszechnych, Zeszyt I, II i III”, jak następuje:

Cena jednego kompletu odbitek podanych w zeszycie I, II i III wynosi obecnie:

- a) dla szkół 1, 2, 3 i 4 klasowych — 40 zł., każdego następnego kompletu 10 zł. 1 egzemplarz kosztorysu do tychże 25 zł., każdego następnego 15 zł.;
- b) dla szkół 7 klasowych—70 zł., każdego następnego 15 zł., 1 egzemplarz kosztorysu do tychże 35 zł., każdego następnego 20 zł.;
- c) dla szkół 13 klasowych — 100 zł., każdego następnego 20 zł., 1 egzemplarz kosztorysu dla tychże 50 zł., każdego następnego 25 zł.;
- d) dla sal gimnastycznych i mieszkań nauczycielskich — 20 zł. i 1 egzemplarz kosztorysu 10 zł.

Równocześnie z tem tracą moc obowiązującą ceny określone okólnikami Nr. I-9648/26 z dnia 29 czerwca 1926 r. (Dz. Urz. Nr. 12, poz. 149 ex 1926 r.) i Nr. II-6793/31 z dnia 23 kwietnia 1931 r.*).

*) Okólnik Kuratorjum Okr. Szk. Wil. Nr. I-13028/31 z dnia 11 maja 1931 r.

Dyrektor Departamentu:
(—) *Karol Małuch.*

KURATORJUM
OKRĘGU SZKOLNEGO WILEŃSKIEGO
w Wilnie

Dnia 4 września 1934 r.

Nr. I-31231/34

Powyższy okólnik podaję do wiadomości pp. Inspektorów Szkolnych celem poinformowania samorządów szkolnych i terytorjalnych oraz Komitetów Obwodowych Towarzystwa Popierania Budowy Publicznych Szkół Powszechnych.

p. o. Naczelnik Wydziału:
(—) *J. Czystowski.*

92.

Podział Okręgu Szkolnego na rejony wizytacyjne.

W zakresie szkolnictwa powszechnego:

P. *Czystowski Jan*, p. o. naczelnika wydziału wizytuje obwody inspektorskie: wileński miejski i wileński wiejski.

P. *Gryglewski Wiktor*, wizytator szkół, wizytuje obwody: wilejski, baranowicki, nieświeski, wołczyński i dziśnieński.

P. *Młodkowski Tadeusz*, wizytator szkół, — obwody: suwalski, grodzieński, brasławski, święciański i nowogródzki.

P. *Dr. Rostkowska Janina*, wizytatorka szkół, — obwody: oszmiański, postawski, lidzki, słonimski, wołkowyski i szczuczyński.

W zakresie szkolnictwa średniego ogólnokształcącego i zakładów kształcenia nauczycieli:

P. *Władysław Głuchowski*, naczelnik Wydziału, wizytuje:

A. Państwowe:

1. Prawosławne Seminarjum Duchowne w Wilnie.
2. Seminarjum nauczycielskie im. Tomasza Zana w Wilnie.

B. P r y w a t n e:

1. Gimnazjum Towarzystwa Pedagogów w Wilnie.

P. *Stanisław Izdebski*, wizytator szkół, wizytuje:

A. P a ń s t w o w e:

1. Gimnazjum im. ks. J. Czartoryskiego w Wilnie
2. „ „ El. Orzeszkowej „
3. „ „ Rejtana w Baranowiczach
4. „ „ G. Piramowicza w Dziśnie
5. „ „ Tomasza Zana w Mołodecznie
6. „ „ Syrokomli w Nieświeżu
7. „ „ Mickiewicza w Nowogródku
8. „ „ J. Śniadeckiego w Oszmianie
9. „ „ T. Hołówki w Stołpcach
10. „ „ H. Sienkiewicza w Wilejce
11. Seminarjum Nauczycielskie w Nieświeżu.

B. P r y w a t n e:

1. Gimnazjum S. S. Nazaretanek w Wilnie
2. „ Ks. ks. Misjonarzy „
3. „ im. Witolda Wielkiego „
4. „ im. Al. Puszkina „
5. „ im. Piotra Skargi „
6. „ Stowarzyszenia „Tuszyja“ „
7. „ im. Barbary Radziwiłłówny w Baranowiczach
8. „ Ch. Epsztejna w Baranowiczach
9. „ im. Kr. St. Batorego w Drui
10. „ im. Unji Lubelskiej w Głębokiem
11. Seminarjum Ochroniarskie w Nieświeżu.

P. *Edward Rzeszowski*, wizytator szkół, wizytuje:

A. P a ń s t w o w e:

1. Gimnazjum im. Króla Zygmunta Augusta w Wilnie
2. „ „ J. Lelewela „
3. „ „ A. Mickiewicza „

4. Gimnazjum im. J. Słowackiego w Wilnie
5. Filję Białoruską Gimnazjum im. J. Słowackiego „
6. Gimnazjum im. Ad. Mickiewicza w Grodnie
7. „ „ Em. Plater „
8. „ „ św. Kazimierza w Nowej Wilejce
9. „ „ M. Konopnickiej w Suwałkach
10. „ „ K. Brzostowskiego „
11. Seminarjum nauczycielskie im. ks. Piramowicza w Augustowie
12. „ „ męskie w Grodnie
13. „ „ żeńskie im. El. Orzeszkowej w Grodnie.

B. Prywatne:

1. Gimnazjum Ch. Epsztejna i J. Szpaizera w Wilnie
2. „ „ Żyd. Centr. Kom. Oświaty „
3. „ „ O.O. Jezuitów „
4. „ „ im. H. Sienkiewicza P. M. S. w Grodnie
5. „ „ I. Społeczne Tow. dla utrzymywania Gimn. „
6. „ „ Stow. Kulturalno-Oświatowego „Tarbut“ „
7. „ „ im. św. Kazimierza Kurji Biskupiej w Sejnach
8. „ „ Żyd. Tow. Szkół Średnich w Suwałkach
9. Seminarjum nauczycielskie Stowarzyszenia Kult.-Oświatowego „Tarbut“ w Grodnie.

P. Antonina Zubelewiczówna, wizytatorka szkół, wizytuje:

1. Seminarjum nauczycielskie żeńskie im. Kr. Jadwigi w Wilnie
2. „ „ ochroniarskie im. M. Konopnickiej „
3. Gimnazjum im. Chodkiewicza w Lidzie
4. „ „ T. Kościuszki w Słonimie
5. Seminarjum nauczycielskie w Słonimie
6. „ „ w Szczuczynie k/Lidy
7. Gimnazjum im. Józefa Piłsudskiego w Święcianach
8. Seminarjum nauczycielskie im. St. Konarskiego w Święcianach
9. „ „ im. Romualda Traugutta w Świsłoczy
10. „ „ w Trokach
11. Gimnazjum im. Kr. Stefana Batorego w Wołkowysku
12. Seminarjum nauczycielskie im. E. Platerówny w Wołkowysku.

B. Prywatne:

1. Seminarjum nauczycielskie im. dr. Czarno w Wilnie
2. „ „ ochroniarskie „ „ „ „

3. Seminarjum nauczycielskie Stowarzyszenia „Tarbut“ w Wilnie
4. Gimnazjum im. Filomatów p. Pietraszkiewiczówny „
5. „ „ św. Katarzyny P. P. Benedyktynek „
6. „ Stowarzyszenia „Tarbut“ w Wilnie
7. „ Żyd. Tow. Szkół Średnich w Słonimie
8. Seminarjum nauczycielskie S. S. Niepokalanek w Słonimie
9. Gimnazjum z lit. jęz. nauczania Stow. „Rytas“ w Święcianach
10. „ Żydowskiego Towarzystwa „Herclija“ w Wołkowysku.

W zakresie szkolnictwa zawodowego:

P. Inż. *Grzegorz Merson*, p. o. Naczelnika Wydziału wizytuje:

A. Państwowe:

1. Państwową Szkołę Techniczną im. Marszałka J. Piłsudskiego w Wilnie. Wydział Mierniczy, Drogowy, Meljoracyjny, Budowlany.
2. Państwową Szkołę Rzemioł Budowlanych w Wilnie.

B. Prywatne.

1. Prywatną Męską Szkołę Drogową Polskiej Macierzy Szkolnej w Baranowiczach.
2. Szkołę Rzemioł Artystycznych Towarzystwa Artystów Plastyków — w Wilnie.
3. Kursy Korespondencyjne T-wa Kursów Technicznych w Wilnie.

P. Inż. *Eugenjusz Nieciejowski*, p. o. wizytatora szkół, wizytuje:

A. Państwowe.

1. Państwową Szkołę Techniczną im. Marszałka Piłsudskiego w Wilnie. Wydziały: Elektryczny, Mechaniczny i Kolejowo-Mechaniczny.
2. Państwową Szkołę Rzemieślniczo-Przemysłową w Wilnie
3. „ „ „ „ w Lidzie
4. „ „ „ „ w Suwałkach.

B. Publiczne Szkoły Doksztalcające Zawodowe.

1.	Publiczną Szkołę Doksztalcającą Zawodową	w Wilnie
2.	„ „ „ „	w Baranowiczach
3.	„ „ „ „	w Święcianach
4.	„ „ „ „	w Lidzie
5.	„ „ „ „	w Nowogródku
6.	„ „ „ „	w Postawach
7.	„ „ „ „	w Rakowie
8.	„ „ „ „	w Oszmianie
9.	„ „ „ „	w Stonimie
10.	„ „ „ „	w Wilejce Powiat.
11.	„ „ „ „	w Augustowie
12.	„ „ „ „	w Grodnie
13.	„ „ „ „	w Suwałkach
14.	„ „ „ „	w Głębokiem
15.	„ „ „ „	w Brasławiu
16.	„ „ „ „	w Wołożynie

C. Prywatne.

1. Prywatną Męską Techniczną Szkołę Żydowską T-wa Szerzenia Pracy Zawodowej i Rolnej wśród Żydów w Wilnie
2. Salezjańską Szkołę Rzemiosł w Wilnie
3. Szkołę Odzieżową im. „Promienistych“ Polskiego T-wa Pracy Oświatowej „Światło“ w Wilnie
4. Szkołę Rzemiosł Polskiej Macierzy Szkolnej w Grodnie
5. Szkołę Rzemieślniczą Zakładu Wychowawczego św. Józefa w Dworcu
6. Trzyletnią Szkołę Zawodową Męską T-wa „Pomoc Pracy“ w Wilnie
7. Szkołę Rzemieślniczą przy Gminie Żydowskiej m. Grodna im. Elezara Bregmana w Grodnie
8. Szkołę Zawodową Doksztalcającą im. „Promienistych“ Polskiego T-wa Pracy Oświatowej „Światło“ w Wilnie
9. Doksztalcającą Szkołę Zawodową Stowarzyszenia Techników Polskich w Wilnie
10. Szkołę Zawodową Doksztalcającą T-wa „Pomoc Pracy“ w Wilnie

11. Doksztalającą Szkołę Zawodową Cechu Mieszanego Rzemieśników Chrześcijan w Mołodecznie.

D. Kursy.

1. Kursy Zawodowe T-wa Kursów Technicznych w Wilnie
2. Sześciomiesięczne uzupełniające Kursy Elektrotechniczne T-wa Kursów Technicznych w Wilnie
3. Kursy Radjotelegraficzne Stow. Techników Polskich w Wilnie
4. Jednomiesięczne Kursy sprawdzania i reperacji liczników T-wa Kursów Technicznych w Wilnie
5. Politechnikę Robotniczą Robotniczego Stow. Kulturalno-Oświatowego „Praca“ w Wilnie
6. Wieczorowe Kursy Elektromonterskie Stow. Techników Polskich w Wilnie
7. Shelley's Institute w Wilnie
8. Roczne Koedukacyjne Kursy Języków Obcych Racheli Krasnej w Wilnie
9. Prywatne Męskie Kursy Mechaników Lotniczych T-wa Przyjaciół Szkół Zawodowych w Lidzie
10. Prywatne Koedukacyjne Kursy Kierowców Samochodowych T-wa Kursów Technicznych w Wilnie
11. Prywatne Koedukacyjne Kursy samochodowe, motocyklowe i traktorowe Związku Strzeleckiego w Wilnie
12. Prywatne Kursy Kierowców Samochodowych inż. W. Łatkowskiego w Wilnie
13. Wieczorowe Kursy Zawodowe dla ociemniałych rzemieślników T-wa Kuratorjum nad Ociemniałymi w Wilnie
14. Wieczorowe Kursy Zawodowe T-wa „Pomoc Pracy“ w Wilnie
15. Wieczorowe Kursy Zawodowe dla rzemieślników Ogniska Związku Nauczycielstwa Polskiego w Nieświeżu
16. Wieczorowe Kursy dla eksternów szkół doksztalających Związku Rzemieślników Żydów w Mirze
17. Prywatne Koedukacyjne Kursy dla eksternów szkół doksztalających zawodowych przy Izbie Rzemieślniczej w Wilnie
18. Wieczorowe Kursy Zawodowe dla rzemieślników, cechu Mieszanego Rzemieślników Chrześcijan w Nowych Święcianach
19. Wieczorowe Kursy Zawodowe dla rzemieślników Oddziału Powiatowego Związku Nauczycielstwa Polskiego w Stołpcach
20. Wieczorowe Kursy Zawodowe dla rzemieślników Zarządu Woj. Polskiej Macierzy Szkolnej w Zdzieciole

21. Wieczorowe Kursy Zawodowe dla rzemieślników Zarządu Woj. Polskiej Macierzy Szkolnej w Lubczy
22. Wieczorowe Kursy Zawodowe dla rzemieślników Zarządu Woj. Polskiej Macierzy Szkolnej w Koreliczach
23. Prywatne Koedukacyjne Kursy Fryzjerskie T-wa „Pomoc Pracy“ w Wilnie
24. Kursy organizowane przez Wileńsko-Nowogródzki Instytut Rzemieślniczy w Wilnie.

E. Szkoły Muzyczne.

1. Konserwatorium Muzyczne T-wa „Lutnia“ w Wilnie
2. Zawodową Szkołę Organistów im. Montwiłła w Wilnie
3. Żydowski Instytut Muzyczny Żydowskiego Stow. Popierania Sztuki w Wilnie.

P. Ewa Gulbinowa, wizytatorka szkół, wizytuje:

A. Państwowe.

1. Państwową Szkołę Przemysłowo-Handlową Żeńską im. E. Dmochowskiej w Wilnie, Dział Przemysłowy.
2. Państwową Szkołę Przemysłowo-Handlową Żeńską w Grodnie, Dział Przemysłowy
3. Szkołę Pracy Domowej przy Państw. Szk. Przem.-Handl. Żeńsk. w Grodnie
4. Kursy Wędrowne   "   "   "   "   "   "   "

B. Prywatne.

1. Prywatną Żeńską Szkołę Przemysłową P. P. Benedyktynek w Nieświeżu
2. Liceum Gospodarczo-Społeczne im. Filomatów w Wilnie
3. Szkołę Zawodową Żeńską Kresowego Związku Ziemiaków pow. lidzkiego w Iszczołnie
4. Szkołę Zawodową Żeńską Sejmiku Święciańskiego w Święcianach
5. Żeńską Szkołę Zawodową Polskiej Macierzy Szkolnej w Nowej Wilejce
6. Prywatną Żeńską Szkołę Zawodową Stow. „Służba Obywatelska“ w Wilnie
7. Szkołę Zawodową S. S. Salezjanek w Wilnie
8. Trzyletnią Szkołę Zawodową Żeńską T-wa „Pomoc Pracy“ w Wilnie

9. Szkołę Rzemieślniczą Żeńską T-wa Szerzenia Pracy Zawodowej i Rolnej wśród Żydów w Grodnie
10. Prywatną Żeńską Szkołę Zawodową Związku Kobiet Żydowskich w Wilnie
11. Szkołę Pracy Domowej Polskiego T-wa Pracy Oświatowej „Światło“ w Wilnie
12. Szkołę Pracownic Gospodarczych Zrzeszenia Woj. Związku Pracy Obywatelskiej Kobiet w Wilnie
13. Prywatną Żeńską Szkołę Zawodową Związku Pracy Obywatelskiej Kobiet w Suwałkach
14. Prywatną Żeńską Szkołę Gospodarstwa Domowego S. S. Serafitek w Wilnie.

C. Szkoły Doksztalcające Zawodowe.

1. Szkołę Zawodową Doksztalcającą Żeńską im. św. Teresy w Wilnie
2. Szkołę Doksztalcającą Zawodową Żeńską im. M. Konopnickiej Polskiego T-wa Pracy Oświatowej „Światło“ w Wilnie.

D. Kursy.

1. Kursy Gospodarstwa Domowego Związku Kobiet Żydowskich w Wilnie
2. Prywatne Żeńskie Kursy Gospodarstwa Domowego S. S. Serafitek w Wilnie
3. Prywatne Żeńskie Wędrownne Kursy Gotowania i Szycia Koła Zjednoczonych Ziemianek Woj. Wileńskiego w Wilnie
4. Prywatne Lotne Kursy Gospodarstwa Domowego Zrzeszenia Woj. Zw. Pracy Obywatelskiej Kobiet w Wilnie
5. Kursy Lotne Trykotarstwa Stow. „Służba Obywatelska“ w Grodnie
6. Kursy Trykotarstwa T-wa „Pomoc Pracy“ w Wilnie
7. Prywatne Żeńskie Kursy Gorseciarstwa T-wa „Pomoc Pracy“ w Wilnie
8. Prywatne Koedukacyjne Kursy Fryzjerstwa Damskiego przy Izbie Rzemieślniczej w Wilnie
9. Prywatne Koedukacyjne Kursy Fryzjerstwa Damskiego dla czeladników i mistrzów zawodu fryz. przy Izbie Rzemieślniczej w Wilnie
10. Prywatne Żydowskie Żeńskie Kursy Zawodowe T-wa Szerzenia Pracy Zawodowej i Rolnej wśród Żydów w Grodnie
11. Roczne Kursy Kroju i Szycia Czesławy Rudziejewskiej-Kołtupajłówny w Słonimie

12. Kursy Kroju i Szycia Gabrijeli Tomkiewiczówny w Wilnie
13. „ „ „ Zofji z Godlewskich Jacewiczowej w Wilnie
14. „ „ „ Stefanji Stefanowiczówny w Wilnie
15. „ „ „ Wiktorji Juchniewiczówny w Wołkowysku
16. „ „ „ Bronisławy Kieżun w Wilnie
17. „ „ „ Ligi Katolickiej w Głębokiem
18. Trzyletnie Kursy Krawiectwa i Bieliźniarstwa T-wa św. Wincentego à Paulo, w Wilnie
19. Kursy Krawiectwa, Haftu, Trykotarstwa Stow. „Nauka i Praca“ w Wilnie
20. Kursy Zawodowe Związku Kobiet Żydowskich w Wilnie
21. Prywatne Koedukacyjne Kursy Kroju dla krawiectwa damskiego i męskiego Adama Duszy w Wilnie
22. Kursy Kroju i Szycia M. Szczupaka w Wołkowysku
23. Poradnię Zawodową Wileńskiego Koła Stowarzyszenia „Służba Obywatelska“ w Wilnie.

P. *Jan Lachowicz* wizytator szkół wizytuje:

A. Państwowe.

1. Państwową Szkołę Przemysłowo-Handlową Żeńską im. E. Dmochowskiej w Wilnie, Dział Handlowy
2. Państwową Szkołę Przemysłowo-Handlową w Grodnie.

B. Prywatne.

1. Instytut Nauk Handlowo-Gospodarczych Polskiego T-wa Krzewienia Wiedzy Handlowej i Ekonomicznej w Wilnie
2. Liceum Handlowe St. Pietraszkiewiczówny w Wilnie
3. Czteroletnią Szkołę Handlową Męską Stow. Kupców i Przemysłowców Chrześcijan w Wilnie
4. 3-klasową Męską Szkołę Handlową z 4-tą kl. specjalną o kierunku spółdzielczym im. St. Staszica w Wilnie
5. Czteroletnią Koedukacyjną Szkołę Handlową P. M. S. w Baranowiczach
6. 3 kl. Koedukacyjną Szkołę Handlową P. M. S. w Grodnie
7. 3 kl. Koedukacyjną Szkołę Handlową I. Sassa w Grodnie
8. Prywatną Męską 3 kl. Szkołę Handlową z 4-tą klasą specjalną o kierunku spółdzielczym Kolegium Ks.Ks. Pijarów w Lidzie

9. Prywatną Koedukacyjną 3 kl. Szkołę Handlową z 4-tą klasą specjalną o kierunku samorządowym Stow. Przyjaciół Oświaty w Smorgoniach
10. 3 kl. Koedukacyjną Szkołę Handlową T-wa Nauczycieli Szkół Średnich i Wyższych w Suwałkach
11. Prywatną Czteroletnią Koedukacyjną Szkołę Handlową Stow. „Jabne” w Wołkowysku
12. Prywatną Koedukacyjną Szkołę Handlową im. St. Staszica w Wołożynie
13. Prywatną Koedukacyjną Szkołę Przynsposobienia Kupieckiego M. Rajaka w Głębokiem
14. Szkołę Handlową Doksztalającą Stow. Kupców i Przemysłowców Chrześcijan w Wilnie
15. Prywatne Roczne Kursy Handlowe M. Przewłockiej w Wilnie
16. Kursy Handlowe Łazarza Ceśli w Wilnie
17. Kursy Handlowe Szai Gesudheita w Wilnie
18. Roczne Koedukacyjne Kursy Handlowe Juljana Sternberga w Wilnie
19. Prywatne Koedukacyjne Kursy Wyższej Rachunkowości Stow. Buchalterów w Wilnie
20. Prywatne Koedukacyjne Roczne Kursy Handlowe Stow. Absolwentów I. N. H. G. w Wilnie
21. Prywatne Koedukacyjne Roczne Kursy Administracji Handlowej Związku Zawodowego Pracowników Przemysłowo - Handlowych w Wilnie
22. Kursy Handlowe T-wa Nauczycieli Szkół Średnich i Wyższych w Suwałkach
24. Prywatne Koedukacyjne Kursy Księgowości Uproszczonej J. Urbana w Suwałkach
24. Szkołę pisania na maszynach M. Przewłockiej w Wilnie
25. Trzymiesięczne Kursy pisania na maszynach Adama Bildziukiewicza w Wilnie
26. Kursy pisania na maszynach Szai Gesudheita w Wilnie
27. Koedukacyjne Kursy Stenografji Szai Gesudheita w Wilnie.

P. S. Łukaszewicz wizytator szkół wizytuje:

A. Państwowe.

1. Państwową Średnią Szkołę Rolniczo-Leśną w Żyrowicach pow. słonimski

2. Państwową Średnią Koedukacyjną Szkołę Ogrodniczą w Wilnie
3. „ Ludową Szkołę Rolniczą Męską w Grzybowie pow. słonimski
4. Państwową Ludową Szkołę Rolniczą Męską w Łuczaju pow. postawski
5. Państwową Ludową Szkołę Rolniczą Żeńską w Antowilu pow. wileński
6. Państwową Ludową Szkołę Rolniczą Żeńską w Bereźnie pow. stołpecki
7. Państwową Ludową Szkołę Rolniczą Żeńską w Różance pow. szczu-
czyński
8. Państwową Wędrowną Szkołę Rolniczą Żeńską przy Antowilu
9. „ „ „ „ „ „ Jeziornicy
10. „ „ „ „ „ „ Delatyczach
11. „ „ „ „ „ „ Bruchańszczy-
źnie
12. Państwowy Ośrodek szkolny w Bruchańszczyźnie pow. baranowicki
13. „ „ „ w Delatyczach „ nowogródzki
14. „ „ „ w Dolnym Horodzieju pow. nieświeski
15. „ „ „ w Jeziornicy „ słonimski
16. „ „ „ w Druścianach „ święciański

B. S a m o r z ą d o w e .

1. Ludową Szkołę Rolniczą Męską w Antonowie Powiatowego Związku Samorządowego w Oszmianie
2. Ludową Szkołę Rolniczą Męską w Bukiszkach Powiatowego Związku Samorządowego Wil.-Trockiego
3. Ludową Szkołę Rolniczą Męską w Berdówce Powiatowego Związku Samorządowego w Lidzie
4. Ludową Szkołę Rolniczą Męską w Łazdunach Powiatowego Związku Samorządowego w Wołożynie
5. Ludową Szkołę Rolniczą Męską w Kuszelewie Powiatowego Związku Samorządowego w Nowogródku
6. Ludową Szkołę Rolniczą Męską w Opsie Powiatowego Związku Samorządowego w Brasławiu
7. Ludową Szkołę Rolniczą Żeńską w Kukowie Powiatowego Związku Samorządowego w Suwałkach
8. Ludową Szkołę Rolniczą Żeńską w Święcianach Powiatowego Związku Samorządowego w Święcianach.

93.

K O M U N I K A T Y.**Okręgowy Chór Nauczycielski.**

W dniu 7-go października w niedzielę, o godz. 12-iej w lokalu Państwowego Seminarjum Nauczycielskiego im. T. Zana w Wilnie (ul. Ostrobramska 29)—odbędzie się po przerwie wakacyjnej pierwsza próba Okręgowego Chóru Nauczycielskiego. Wszystkie następne próby będą się odbywały w tym samym lokalu, zawsze o godz. 12-iej w każdą pierwszą niedzielę po pierwszym każdego miesiąca.

Do Okręgowego Chóru Nauczycielskiego może należeć każdy nauczyciel(ka) wszelkich typów szkół państwowych i prywatnych w Okręgu. Nauczyciele(ki), którzy jeszcze do O. Ch. N. nie należeli, a pragnęliby się zapisać, winni przesać zgłoszenie pod adresem: Wilno, Wolana 10, Kuratorjum Szkolne, p. Br. Gawrońska.

Prócz ośrodka Chóru w Wilnie istnieją już i mogą być organizowane w dalszym ciągu filje Okręgowego Chóru Nauczycielskiego w innych miejscowościach w Okręgu. W filjach będzie opracowywany ten sam repertuar pieśni, co i w ośrodku — w Wilnie, a wspólny śpiew odbędzie się w razie jakiegoś zjazdu lub wyjazdu z koncertem.

W repertuarze Okr. Ch. N. będą pieśni: a) o znaczeniu obywatelско-państwowem, b) pieśni ludowe, z uwzględnieniem pieśni ludowych z terenu Okręgu Szkolnego Wileńskiego i c) pieśni oryginalne polskich kompozytorów. Cały repertuar będzie w układzie nietrudnym, tak, żeby nauczyciel zapas pieśni zdobytych w Okr. Ch. Naucz. — mógł wykorzystać dla celów swej pracy w szkole lub poza szkołą.

*B. G.***Podatek dochodowy od wynagrodzeń egzaminatorów.**

Na podstawie pisma Ministerstwa Skarbu z dnia 19 maja 1934 r. Nr. D-V- 7613/2/34 i pisma Ministerstwa W.R. i O.P. z dnia 8 czerwca 1934 r. Nr. I-R-4567/34 Kuratorjum O. S. Wil. wyjaśnia, że wynagrodzenia za udział w egzaminach, wypłacane członkom wszelkiego rodzaju komisji egzaminacyjnych, nie są wolne od państwowego podatku dochodowego z uwagi na to, że wynagrodzenia te nie są przyznawane na

podstawie rozporządzenia Pana Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 28 października 1933 r. o uposażeniu funkcjonarjuszów państwowych (Dz. U. R. P. Nr. 86 poz. 663) nie są też zasiłkami lub nagrodami pieniężnymi.

Podziękowanie.

Pan Kurator Okręgu Szkolnego Wileńskiego pismem z dnia 30 maja 1934 r. Nr. I. 24772/44 wyraził podziękowanie p. Józefowi Michalskiemu, p. o. kierownika publ. 7 kl. szkoły powszechnej w Dereczynie pow. słonimskiego za wzorowe urządzenie ogródka szkolnego oraz ogródka ozdobnego przy pomniku Marszałka Piłsudskiego w Dereczynie.

94.

S P I S K S I Ą Ż E K

nabytych przez Centralną Bibliotekę Pedagogiczną
przy K. O. S. W. w Wilnie
w czerwcu 1934 r.

- Adler A.** Psychologja indywidualna w wychowaniu. Kraków 1934.
André L. O bezdziejowości w poezji—rzecz o A. Asnyku W-wa 1930.
Andrade E. Mechanizm natury. W-wa 1934.
Anghel D. i in. Prozaicy Rumuńscy—nowele. W-wa 1934.
Bandurski W., ks. biskup. Polska a Rosja w pieśni wieszczów. Kraków 1916.
Bieliński K. Powstanie Listopadowe w Wilnie i na Wileńszczyźnie. Wilno 1934.
 Bibliofil polski I. W-wa 1933.
Błachowski S. O związkach między typami pamięciowemi. Poznań 1921.
Brener S. Humor Prusa. Rohatyn.
Bronikowski W. Drogi postępu chłopca. Puławy 1934.
Brzeski T. Ustrój pieniężny—teorja. W-wa 1927.
Brzoza A. Prawda o Związku Nauczycielstwa Polskiego. W-wa 1934.
Buczowski R. Pierwsze wyniki powszechnego testowania. W-wa 1934.
Burckhardt J. Kultura Odrodzenia we Włoszech. Kraków 1930.
Bystron J. St. Alger—kraj i ludzie. W-wa 1934.
 " " " Szkoła jako zjawisko społeczne. W-wa 1934.
Chojnacki P., ks. Wychowanie i charakter, tresura i nawyki. W-wa 1933.
Cieśliński J. et Koźmiński L. La France au travail. W-wa 1934.
Daniłowski G. Dwa głosy—nowele.
Dąbrowski J. Gry i zabawy w izbie harcerskiej. W-wa 1934.

- Dla strzelczyń—praca zbiorowa o wychow. obywat. kobiet. W-wa 1928.
- Dobaczewska W.** Zwycięstwo Józefa Żołędzia. Wilno 1934.
- Drozdowski H.** W sprawie organizacji obrotu zbóż... W-wa 1930.
- Dygasiński A.** Margiela i Margielka—powieść. W-wa 1901.
- Fadrus V.** Lehrplan für die Volksschulen. Wien.
- Frantz W.** Z boćianich wypraw i przygód. Lwów 1934.
- Friedländer M.** Uspołecznianie się dziecka w wieku przedszkolnym. Kraków 1933.
- Gąsiorowska N.** Górnictwo i hutnictwo w Królestwie Polskiem. W-wa.
- Gąsiorowski W.** Orleża—wybór powieści napoleońskich. W-wa 1934.
- Gorkij M.** Życie Klima Samgina—powieść. W-wa 1929.
- „ „ Dalsze dzieje Klima Samgina—powieść. W-wa 1930.
- Gulczyński E.** Sprawa M. Szymańskiego, emisariusza... (1833). Wilno 1934.
- Hajnos R.** Z doświadczeń nauczyciela... w II kl. szkoły powsz. Kraków 1934.
- Haliczer J.** Słownik geograficzny—pochodzenie i znaczenie nazw... Tarnopol 1933.
- Handelsman M.** Zagadnienia teoretyczne historii. W-wa 1919.
- Hedemann O.** Dawne puszcze i wody. Wilno 1934.
- Hirschberg A.** Żydzi i Polska—szkice publicystyczne. Wilno 1934.
- Huxley.** Co śmiem myśleć? W-wa 1934.
- Instrukcja w sprawie bibliotek dla młodzieży szkół powsz. W-wa 1925.
- Jabłowski K.** Jak zdobywać pracę i stanowisko. W-wa.
- Kacprzak M.** Współczesne poglądy na higienę szkolną. W-wa 1933.
- Kaczorowski B.** Poradnik dla nauczycieli... w roku szkolnym 1934-35. Lublin 1934.
- Kaden-Bandrowski J.** Łuk—powieść współczesna. W-wa 1929.
- „ „ Zapiski porucznika Pększyc-Grudzińskiego. Kraków 1915.
- Kamkin A.** Rysunki maszynowe. W-wa 1931.
- Kretschmer E.** Ludzie genialni. W-wa 1934.
- Kruif dc. P.** Walka nauki ze śmiercią. W-wa 1934.
- Kułąkowski S.** Pierwsza książka do nauki języka rosyjskiego. W-wa 1934.
- Kuchta J.** Nauczyciel-wychowawca... Lwów 1934.
- Lazarusówna F.** Śladem Heleny Parkhurst. W-wa.
- Lednicki W.** Tołstoj a Polska. Kraków 1929.
- Lepecki.** Sybir bez przekleństw. W-wa 1934.
- London J.** Pogarda kobiet. W-wa.
- „ „ Miłość życia. W-wa 1929.
- „ „ Córka śniegów. W-wa 1929.
- „ „ Opowieści hawajskie. W-wa 1931.
- „ „ Czerwony Bóg. W-wa 1927.
- Łączkowska M.** Wady mowy w wieku szkolnym. Poznań 1933.
- Makowski A.** Informator szkolny Polski. Wilno 1934.
- Mały rocznik statystyczny. Rok V. 1934. W-wa 1934.
- Mazur J.** Uczeń w nowoczesnej szkole. Lwów 1934.
- Michaelis K.** Gunhild. W-wa 1929.
- Monwidówna H.** Szkolnictwo polskie w Litwie. W-wa 1934.
- Mościcki J.** Urządzenia pozwalające na stworzenie... warunków... upodobnionych do warunków na wyżynach górskich. W-wa 1934.
- Mroczek W.** Z życia szkoły—uwagi o samorządzie. Kraków.
- Munthe A.** Księga o ludziach i zwierzętach. W-wa 1934.
- Niewierowicz M.** Poradnik wiejskiego budownictwa... Wilno 1930.

- Oldfeld P.** Śmierć dyplomaty. W-wa.
- Orkan W.** Pieśni czasu. Piotrków 1915.
- Pietraszkiewicz E.** Obróbka metali. W-wa 1931.
- Pilniak B.** Wołga wpada do Morza Kaspijskiego.
- Piotrowski S.** Szkice socjologiczne. W-wa 1930.
- Piskorski T.** Komitet wych. narod. młodz. z zagranicy. W-wa 1933.
Poznajmy warunki życia dziecka — praca zbiorowa... W-wa 1934.
- Przybyszewski S.** Tyrtusz (z cyklu „Wojna”). Wiedeń 1915.
- Ptaszycki J.** Atmosfera w klasie i jej znaczenie. W-wa 1932.
- Rawita-Gawroński F.** Obszar, zaludnienie... Kozaczyzny. Kraków 1914.
- Rayski S.** Trzeci Maj. Lwów 1931.
- Rewieńska W.** Bereza Kartuska—antropogeografia miasta. Wilno 1934.
- Rittner T.** Powrót (nowele). Wiedeń 1915.
- Rogalczyk W.** Środowisko domowe uczniów szkoły specj. W-wa 1934
- Romer-Ochenkowska H.** Tutejsi. W-wa 1931.
- Russel.** Poglądy i widoki nauki współczesnej. W-wa 1934.
- Rydel L.** Warszawa i jej dzieje. Kraków 1915.
- Seidler T.** Jednostka—Państwo—Rząd. W-wa 1934.
- Simon O.** O poradnictwie zawodowym. W-wa 1930.
- Sinko T.** Nasz przyjaciel Maro. Kraków 1930.
„ „ Rapsody historyczne St. Wyspiańskiego. Kraków 1923.
- Słoniński A.** Moja podróż do Rosji. W-wa 1932.
- Starzyński S.** Obywatelstwo Państwa Polskiego. Kraków 1921.
- Stevenson R.** Treasure Island. Washington 1932.
- Sprawozdania T-wa Naukowego Warszawskiego 1926—1932. W-wa.
- Szelągowska A.** Międzynarodowe organizacje kobiece. W-wa 1934.
- Świerczewski E.** W. Bogusławski i jego scena. W-wa 1929.
Teksty źródłowe do nauki historii w szkole średniej Nr. 1—60. Kraków.
- Thugutt S.** Spółdzielczość—zarys ideologii. W-wa 1934.
- Toeplitz-Mrozowska J.** Moja wyprawa na Pamiry w 1929 r. W-wa 1934.
- Tomanek F.** Zarys metodyki nauczania rachunkowości. W-wa 1933.
- Trocki L.** Historia rewolucji rosyjskiej. Cz. III. W-wa 1934.
- Tynelski S.** Budowa szkół powszechnych w Polsce. 1930.
- Vandercook J.** Czarny władca—powieść. W-wa 1934.
- Wężyk S.** Fizyczne wychowanie społeczeństwa we Francji. W-wa 1921.
- Wilde O.** The happy prince. W-wa 1934.
„ „ Salome—tragedja. W-wa 1914.
- Windakiewicz S.** Jan Czczot. Kraków 1934.
- Witkiewicz S.** Testament—wyjątki z listów do siostry. Kraków 1922.
- Witwicki W.** Wiadomości o stylach. W-wa 1934.
- Wodzińska-Matawowska J.** Ogród przy szkole powszechnej. Poznań.
Wytyczne dla autorów programów szkół ogólnokształcących. Lwów 1934.
Zagadnienia wychowawcze w szkole zawodowej. Lwów 1934.
- Zarychta A.** Rycerski sport—podręcznik łucznika. W-wa 1928.
- Zdziechowski M.** Tragedja Węgier a polityka polska. Kraków 1920.
- Zieliński T.** Religja Rzeczypospolitej Rzymskiej. Cz. II. W-wa 1934.
- Ziemnowicz M.** Motywacja postępowania i jego ocena w życiu szk. W-wa 1932.
- Żytkowicz L.** Zburzenie murów obronnych Wilna. Wilno 1933.

W sierpniu 1934 r.

- Andrzejewska H. i Składzieniówna M.** Plany lekcji języka polskiego dla II klasy szkoły powsz. Poznań 1934.
- Bełcikowska A.** Święto 6-go sierpnia 1914—34. W-wa 1934.
- Bieniek A.** Wstąpię do szkoły handlowej. W-wa 1934.
- Binet-Valmer.** Światło—powieść. W-wa 1934.
- Bulanda E.** Etrurja i Etruskawie. Lwów 1934.
- Charkiewicz W.** „Scypjon Ruski”—K. ks. Ostrogski... Wilno 1934.
- Chodynicki K.** Kościół prawosławny a Rzeczypospolita Polska. W-wa 1934.
- Christie A.** Człowiek w brązowym garniturze—powieść. W-wa 1934.
- Czajkowski I.** Beskid Wschodni—szlaki turystyczne. Stanisławów.
- Dewey J.** Jak myślimy. W-wa 1934.
- Dybowski M.** O sposobie obserwowania dzieci. Poznań 1934.
- Friedbergowie M. i M.** Biblijografia historii polskiej za r. 1932. Lwów 1933.
- Gaertner H.** Przewodnik metod. do podręczn. „Mowa polska” dla kl. VI szk. powsz. i II kl. gimn. Lwów 1934.
- Genjusz Niepodległości. Tom II. W 15-tą rocznicę zmartwychst. Polski. Lwów 1933.
- Goldenweiser A.** Tolstoj wśród bliskich. Tom I—II. W-wa 1934.
- Grabowski J. i in.** Hospitacje kierownika szkoły. Toruń 1924.
- Hajewicz J.** „Kuznia młodych”. W-wa 1934.
- Hławiczka K.** Nauczanie śpiewu w szkole powszechnej. W-wa 1934.
- Instytut studjów handl. i orientalist. w Warszawie, rok szk. 1934—35. W-wa 1934.
- Kalendarz Pedagogiczny „Przyjaciela Szkoły” na 1934—35. Poznań 1932.
- Kaprocki B.** Kult wielkich mężów w wychowaniu. Stryj 1933.
- „ „ Tradycja. Stanisławów 1934
- Klemensiewicz Z.** Poradnik dla naucz. do podr. „Język polski” dla VI kl. szkoły powsz. i II kl. gimn. Lwów 1934.
- Kłodziński A.** Pomiedzy dawną a nową polską szkołą. Kraków 1933.
- Kossman E.** Śladami dawnej Łodzi. Łódź 1934.
- Laskowski W. S.** Dziecko kaleka. Sandomierz.
- „ „ Sandomierskie. Sandomierz 1933.
- „ „ Siennica na Mazowszu. Siennica 1923.
- „ „ Grójec—w 500-letnią rocznicę... Grójec 1919.
- Łopalewski T.** Batory na ziemiach dawnego W.Ks. Litewskiego. Wilno 1934.
- Łotocki Z.** Łucznictwo (sprzęt, zaprawa, zawody). W-wa 1934.
- Łubieński J., ks.** Psychoanaliza Freuda w świetle prawdy chrześcijańskiej. Lwów 1934.
- M. S.** O kształceniu pracowników gospodarczych. Rzeszów 1934.
- Meissner J.** Na błękitnych gościńcach. W-wa 1934.
- Moszyński K.** Kultura ludowa Słowian, Cz. II. Kultura duchowa. Kraków 1934.
- Nauka polska, jej potrzeby, organizacja i rozwój XIX. W-wa 1934.
- Norwid C.** Dzieła. W-wa 1934.
- Prasa—Reklama. P.A.T. 1934. (Spis czasopism polskich). W-wa 1934.
- Przepisy katalogowania w bibliotekach polskich. I. Alfabetyczny katalog. W-wa 1934.
- Rocznik Literacki za rok 1933. W-wa 1934.
- „ Sportowy — 1934. W-wa 1934.
- „ Wolyński Tom III. Równe 1934.
- Roth. J.** Marsz Radetzky'ego. Tom I—II. W-wa 1934.

- Saliński S.** Pod banderą Syreny. W-wa 1934.
Saloni S. Jak uczyć z czytanek „W Lipkach”. Lwów 1934.
Skowron S. Dziedziczność i wychowanie. W-wa 1934.
 Spis książek szkolnych... w szkołach średnich na rok szk. 1934—35. Lwów 1934.
 Spis książek szkolnych... w szkołach powszechnych na rok szk. 1934—35. Lwów 1934.
Stekel W. Listy do Matki—wczesne dzieciństwo. W-wa 1934.
Szewczykowski J. Higjena zaprawy sportowej... W-wa 1934.
 Szkoła nauk politycznych w Warszawie, rok szk. 1934—35. W-wa 1934.
Terajewicz A. Odżywianie w obozach i na wycieczkach.
Truchim S. Szkoły Rydzynie Augusta Sułkowskiego. Poznań 1928.
Washburne C. Przystosowanie szkoły do dziecka. „System Winnetki. W-wa 1934.
Wagner W. Podług słońca i gwiazd—pamiętnik. W-wa 1934.
Wiącek S. i in. Praca w kl. I szkoły powszechnej—przewodnik metod. W-wa 1934.
Wiącek S. i in. Praca w kl. II szkoły powszechnej—przewodnik metod. W-wa 1934.
 Wielka historia powszechna. Tom III. Dzieje rzymskie. W-wa 1934.
 Wyścig mózgów—18 szkiców przyrodniczych. Kraków 1934.
 Wytyczne przy opracowaniu planu wychowaw. szkoły powszechnej. Wilno 1934.
Zakrzewski W. i Koselnik B. Port Gdyni... Gdynia.
 Związek Strzelecki—geneza, organizacja, działalność i tradycje. W-wa 1934.

Prócz wymienionych książek zostały nabyte przez C. B. P. wszystkie nowe podręczniki szkolne, dozwolone do użytku przez Ministerstwo W. R. i O. P. wymienione w Dzienniku Urzędowym K. O. S. W. Nr 8—9 z 1934 r., str. 506—509; oraz została skompletowana „Biblioteczka Szkoły Powszechnej”, wydawana przez Państw. Wyd. książek szkolnych we Lwowie, a także nabyto 40 książek i podręczników w języku litewskim.

95.

Część nieurzędowa.

Nowy ustrój szkolnictwa.

Biblijografia.

1934 r.

(Ciąg dalszy).

USTRÓJ SZKOLNICTWA.

- G. Hecht — Zagadnienie koedukacji w naszym szkolnictwie—Miesięcznik Pedagogiczny Nr. 8-9, sierpień-wrzesień 1934 r.
 P. Kotwica — Ustrój szkolnictwa — Wydawnictwo Towarzystwa Oświaty Demokratycznej „Nowe Tory”, Warszawa 1934 r.

- J. Milenkiewicz — Szkoła jako ośrodek życia państwowego i społecznego — Sprawy Nauczycielskie Nr. 1, wrzesień 1934 r.
- Ks. Prof. Wł. Wolanin — Wychowanie obywatelsko - państwowe u starożytnych Greków i Rzymian — Polska Niepodległa Nr. 28, luty 1934 r.
- — — Ustrój i organizacja szkolnictwa w Polsce (Ustawy, rozporządzenia, okólniki) — Lwów, Państwowe Wydawnictwo Książek Szkolnych 1934 r.

ORGANIZACJA SZKOLNICTWA Powszechnego i Średniego OGÓLNOKSZTAŁCĄCEGO.

P r o g r a m y.

Organizacja nauczania i pracy wychowawczej.

- Dr. L. Blaustein — Plan pracy wychowawczej opiekuna klasowego — Przegląd Nauczycielski Nr. 1, wrzesień 1934 r.
- St. B.—Korelacja i koncentracja w nauczaniu (Przegląd literatury)—Przegląd Nauczycielski Nr. 1, wrzesień 1934 r.
- St. Dendura — O przygotowaniu przygotowania (o t. zw. okresie przygotowawczym w I kl. szkoły powszechnej) — Przyjaciel Szkoły Nr. 14, wrzesień 1934 r.
- R. Hajnos — Z doświadczeń nauczyciela realizującego nowe programy w II klasie szkoły powszechnej — Kraków 1934 r.
- Br. Ikert — Program i organizacja pracy wychowawczej — Przyjaciel Szkoły Nr. 14, wrzesień 1934 r.
- S. Klebanowski — Co ma dać dzieciom szkoła powszechna? Komentarze i rozważania na tle statutu publicznych szkół powszechnych siedmioletnich — Biblioteka Podręczna Nauczycieli i Rodziców „Nowa Szkoła” Nr. 1, Warszawa, Instytut Wydawniczy Biblioteka Polska 1934 r.
- S. Klebanowski — Jak ma gimnazjum uczyć i wychowywać młodzież? Komentarze i rozważania na tle statutu nowego programu — Biblioteka Podręczna Nauczycieli i Rodziców „Nowa Szkoła” Nr. 2, Warszawa, Instytut Wydawniczy Biblioteka Polska 1934 r.

- Br. Król — Plan wychowawczy na tle statutu publ. szkół powszechnych—
Sprawy Nauczycielskie Nr. 1, wrzesień 1934 r.
- Dr. Fr. Kulański — Plan pracy wychowawczej i dydaktycznej kierowni-
ka szkoły w nowym roku szkolnym 1934/35—Przyjaciel Szkoły
Nr. 13, wrzesień 1934 r.
- P. Letniowski — Nowoprogramowe rozkłady materiału nauczania dla
poszczególnych klas szkoły powszechnej — Przemysł 1934 r.
- Z, Markowska — Organizacja świetlic uczniowskich — Dziennik Urzędowy Kuratorjum Okręgu Szkolnego Łuckiego Nr. 7, wrzesień 1934 r.
- J. Menzel — O przygotowaniu przygotowania (o t. zw. okresie przy-
gotowawczym w I klasie szkoły powszechnej) — Przyjaciel
Szkoły Nr. 14, wrzesień 1934 r.
- J. Milenkiewicz — Zagadnienie kultury polskiej w nowych programach—
Praca Szkolna Nr. 1, wrzesień 1934 r.
- J. Milenkiewicz — Zasady korelacji — Przyjaciel Szkoły Nr. 14, wrzesień
1934 r.
- Ministerstwo W. R. i O. P. — Instrukcja dotycząca planów godzin i pro-
gramów nauki w publicznych szkołach powszechnych w roku
szkolnym 1934/35 — Lwów, Państwowe Wydawnictwo Książek
Szkolnych 1934 r.
- Ministerstwo W. R. i O. P. — Program nauki w publicznych szkołach
powszechnych trzeciego stopnia z polskim językiem nauczania
(tymczasowy) — Biblioteka Oświaty i Wychowania (tom I) —
Lwów, Państwowe Wydawnictwo Książek Szkolnych.
- W. Nowicki — § 24 statutu publicznych szkół powszechnych — Życie
Szkolne Nr. 7-8, lipiec-sierpień 1934 r.
- M. Ochmanówna — Wycieczki szkolne — W dziesiątą rocznicę Prywa-
tnego Seminarjum Nauczycielskiego im. Ks. H. Kołłątaja w
Łucku, Łuck 1934 r.
- Br. Owczynnik — Kilka uwag o organizacji roku szkolnego w publicz-
nych szkołach litewskich — Sprawy Nauczycielskie Nr. 1,
wrzesień 1934 r.
- J. Paszenda — Jak realizować „wyścig pracy” w szkole powszechnej—
Szkoła Śląska Nr. 7-9, lipiec—sierpień 1934 r.

- S. Racinowski — Tablica aktualizacji (rodzaj gazetki ściennej) — Przyjaciel Szkoły Nr. 13, wrzesień 1934 r.
- W. Steliga — Kształcenie poczucia obowiązku obywatelskiego na tle nowych programów naukowych — Echo Nauczycielskie Nr. 7, wrzesień 1934 r.
- Dr. B. Suchodolski — Rodzaje korelacji w nowych programach gimnazjalnych — I Gimnazjum Męskie im. Jenerała Sowińskiego Magistratu m. st. Warszawy. Dziesiąte sprawozdanie za rok szkolny 1933/34, Warszawa 1934 r.
- J. Szelejewski — O przygotowaniu przygotowania (o t. zw. okresie przygotowawczym w I klasie szkoły powszechnej) — Przyjaciel Szkoły Nr. 13, wrzesień 1934 r.
- T. Świecki — Reforma programu w świetle nowego światopoglądu — Wydawnictwo Towarzystwa Oświaty Demokratycznej „Nowe Tory”, Warszawa 1934 r.
- A. W. Tatomir — Zadania dydaktyczne dyrektora szkoły średniej — Dziennik Urzędowy Kuratorjum Okręgu Szkolnego Brzeskiego Nr. 6, sierpień 1934 r.
- J. Tumińska — Świetlica szkolna — Dziennik Urzędowy Kuratorjum Okręgu Szkolnego Łuckiego Nr. 7, wrzesień 1934 r.
- St. Wiącek, A. Wiwczaruk, A. Karpowicz — Praca w klasie pierwszej szkoły powszechnej. Przewodnik metodyczny dla nauczycieli szkół powszechnych — Warszawa Gebethner & Wolff 1934 r.
- St. Wiącek, A. Wiwczaruk, A. Karpowicz — Praca w klasie drugiej szkoły powszechnej. Przewodnik metodyczny dla nauczycieli szkół powszechnych — Warszawa, Gebethner & Wolff 1934 r.
- J. Witek — Z pierwszych dni pracy w klasie I (przykłady teatralizacji i wskazówki metodyczne) — Przyjaciel Szkoły Nr. 13, wrzesień 1934 r.
- S. Zbawnicki — Podział materiału nauczania na miesiące w klasie trzeciej szkoły powszechnej — Życie Szkolne Nr. 7-8, lipiec-sierpień 1934 r.
- H. Zwolakiewicz — Przewodnik nauczyciela ludoznawcy — Wydawnictwo „Jak poznać swoje środowisko”, cz. I — Lublin 1934 r. — Skł. gł. Nasza Księgarnia Warszawa.

- — — Poznajmy warunki życia dziecka. Praca Zbiorowa Komisji Sekcji Psychologów Szkolnych przy Towarzystwie Psychologicznem im. J. Joteyki — Z Praktyki Szkolnej Nr. 21, Warszawa, Nasza Księgarnia 1934 r.
- — — Roczny plan dydaktyczno-wychowawczy dla klasy drugiej, realizowany przez dwutygodnik „Nasza Praca”—Wilno 1934 r.
- — — Wytyczne przy opracowywaniu planu wychowawczego szkoły powszechnej. Praca zbiorowa — Biblioteka Poradni Dydaktyczno-Wychowawczej przy Kuratorjum Okręgu Szkolnego Wileńskiego, Wilno Skł. gł. Księgarnia Ś-go Wojciecha 1934 r.

Poszczególne przedmioty nauczania.

Język polski.

- K. Chmielewski — Wytyczne korelacji w nauczaniu przedmiotów humanistycznych w klasie I gimnazjum — Sprawozdanie Miejskiej Szkoły Ogólnokształcącej Męskiej w Warszawie, Warszawa 1934 r.
- Dr. M. Altbauer — Język polski w szkole żydowskiej. Przedruk z kwartalnika „Żrąb”, Warszawa 1934 r.
- St. Daszkiewicz — Wycieczka jako pomoc w nauczaniu języka polskiego i gramatyki — Przegląd Nauczycielski Nr. 1, wrzesień 1934 r.
- W. Doroszewski — Uwagi o programie języka polskiego w szkole powszechnej — Poradnik Językowy Nr. 5-6, maj—czerwiec 1934 r.
- H. Gaertner — Przewodnik metodyczny do podręcznika Mowa Polska dla V klasy szkoły powszechnej — Warszawa, Książnica Atlas 1934 r.
- H. Gaertner — Przewodnik metodyczny do podręcznika Mowa Polska dla VI klasy szkoły powszechnej — Warszawa, Książnica Atlas 1934 r.
- H. Gaertner — Przewodnik metodyczny do podręcznika Mowa Polska dla II klasy gimnazjalnej — Warszawa, Książnica Atlas 1934 r.
- Dr. J. Gołąbek — Jak polonista może korzystać z encyklopedji „Świat i Życie” — Polonista Nr. 3-4, maj—czerwiec—lipiec—sierpień 1934 r.

- J. Grodzka — Z doświadczeń dydaktycznych w klasie I gimnazjalnej — Polonista Nr. 3-4, maj — czerwiec — lipiec — sierpień 1934 r.
- A. Jobke — Nauka o kulturze polskiej a dzieje języka ojczystego — Praca Szkolna Nr. 1, wrzesień 1934 r.
- St. Jodłowski — Ćwiczenia gramatyczne, ortograficzne i słownikowe dla III kl. szkoły powszechnej. Podręcznik metodyczno-praktyczny dla nauczyciela — Warszawa, Książnica Atlas 1934 r.
- Dr. St. Kasztelowicz i Dr. I. Libura — Wycieczki w nauczaniu języka polskiego — Polonista Nr. 3-4, maj — czerwiec — lipiec — sierpień 1934.
- Z. Klemensiewicz — Poradnik dla nauczyciela do podręcznika Język Polski dla VI kl. szkoły powszechnej — Warszawa, Książnica Atlas 1934.
- Z. Klemensiewicz — Poradnik dla nauczyciela do podręcznika Język Polski dla II klasy gimnazjalnej — Warszawa Książnica Atlas 1934 r.
- A. Litwin — Nauczanie języka polskiego w klasie I-iej szkoły powszechnej na podstawie nowego programu — Polonista Nr. 3-4, maj — czerwiec — lipiec — sierpień 1934 r.
- A. Nowak — Klasówki w klasach V, VI i VII — Echo Nauczycielskie Nr. 7, wrzesień 1934 r.
- Dr. K. Tymecki — Nauczanie gramatyki języka ojczystego w szkole średniej — Polonista Nr. 3-4, maj — czerwiec — lipiec — sierpień 1934 r.
- St. Tync, J. Gołabek i J. Duszyńska — Przewodnik metodyczny do podręcznika Nasza Wieś dla II kl. szkół powsz. wiejskich — Warszawa, Książnica Atlas 1934 r.
- St. Tync, J. Gołabek i J. Duszyńska — Przewodnik metodyczny do podręcznika Wieś i Miasto dla III kl. szkół powszechnych — Warszawa, Książnica Atlas 1934 r.
- St. Tync, J. Gołabek i M. Dynowska — Przewodnik metodyczny do podręcznika Miasto i Wieś dla III kl. szkół powszechnych — Warszawa, Książnica Atlas 1934 r.
- St. Walatyńska — Streszczanie utworów pisemne i ustne (w ujęciu programów naukowych) — Echo Nauczycielskie Nr. 7, wrzesień 1934 r.
- U. Zazulówna — Lekcja z języka polskiego prowadzona systemem grupowym w klasie V — Echo Nauczycielskie Nr. 7, 1934 r.

— — — Nauka języka polskiego w szkole powszechnej. Oddział V—
Życie Szkolne Nr. 7-8, lipiec — sierpień 1934 r.

Język łaciński.

- K. Chmielewski — Wytyczne korelacji w nauczaniu przedmiotów humanistycznych w klasie I gimnazjum — Sprawozdanie Miejskiej Szkoły Ogólnokształcącej Męskiej w Warszawie — Warszawa 1934 r.
- St. Krwawicz — Wychowanie obywatelskie w programie języka łacińskiego — Kwartalnik Klasyczny Nr. 3, 1934 r.
- Fr. Kulisiewicz — Nowy program języka łacińskiego dla klasy pierwszej na tle praktyki szkolnej — Sprawozdanie Dyrekcji Państwowego Gimnazjum im. Antoniego Osuchowskiego w Cieszynie za rok szkolny 1933—1934 i oddzielna odbliska.
- J. Schnayder — W sprawie lektury autorów łacińskich w nowej szkole średniej — Kwartalnik Klasyczny Nr. 3, 1934 r.

Języki obce nowożytnie.

- Prof. Z. Czerny i F. Jungman — Wskazówki metodyczne do podręcznika *Les Aventures de Polo* dla I klasy gimnazjalnej — Warszawa, Książnica Atlas 1934 r.
- Dr. T. Grzebieniowski — Wskazówki metodyczne do podręcznika *A First English Book* dla I klasy gimnazjalnej — Warszawa, Książnica Atlas 1934 r.
- Dr. J. Mirski — Uwagi metodyczne o nauce języka niemieckiego w nowym gimnazjum — Lwów, Państwowe Wydawnictwo Książek Szkolnych 1934 r.

Historja.

- K. Chmielewski — Wytyczne korelacji w nauczaniu przedmiotów humanistycznych w klasie I gimnazjum — Sprawozdanie Miejskiej Szkoły Ogólnokształcącej Męskiej w Warszawie, Warszawa 1934 r.
- J. Dutkiewicz — Aktualizacja na lekcjach historii w klasie V — Życie Szkolne Nr. 7-8, lipiec—sierpień 1934 r.
- N. Gąsiorowska — Nowe programy nauczania historii — Wydawnictwo Towarzystwa Oświaty Demokratycznej „Nowe Tory”, Warszawa 1934 r.

- A. Jobke — Nauka o kulturze polskiej a dzieje języka ojczystego — Praca Szkolna Nr. 1, wrzesień 1934 r.
- J. Menzel — O czym należy pamiętać, opracowując rozkład materiału z historii dla kl. VI? — Przyjaciel Szkoły Nr. 14, wrzesień 1934 r.

Geografia.

- S. Z. A. Altanerówna — Korelacja geografji z przyrodą w klasie I i II gimnazjum nowego typu — Czasopismo Geograficzne Nr. 3-4, 1934 r.
- St. Konicówna — Podręczniki geografji w szkole współczesnej — Czasopismo Geograficzne Nr. 3-4, 1934 r.
- J. Makosińska — Wulkany (Lekcja z geografji na oddział VI) — Przyjaciel Szkoły Nr. 14, wrzesień 1934 r.
- A. Mamczyc — Zagadnienie aktualizacji w nauczaniu geografji w kl. V w nowym programie — Życie Szkolne Nr. 7-8, lipiec — sierpień 1934 r.
- St. Niemcówna — O szkolną literaturę geograficzną — Czasopismo Geograficzne Nr. 3-4, 1934 r.
- St. Niemcówna — Przewodnik metodyczny do podręcznika St. Niemcówna i St. Pawłowski Geografja dla VI kl. szkoły powszechnej — Warszawa, Książnica Atlas 1934 r.
- M. Polackówna — Domowa praca ucznia (Przygotowanie do lekcji geografji) — Czasopismo Geograficzne Nr. 3-4, 1934 r.

Nauka o przyrodzie.

- S. Z. A. Altanerówna — Korelacja geografji z przyrodą w klasie I i II gimnazjum nowego typu — Czasopismo Geograficzne Nr. 3-4, 1934 r.
- A. Salwicki — Nauka przyrody martwej w szkołach powszechnych w świetle nowych programów — Życie Szkolne Nr. 7-8, lipiec — sierpień 1934 r.

Arytmetyka z geometrją. Matematyka.

- St. Biedowa — Z naszych doświadczeń. Kalendarz, jako ośrodek pracy w klasie II-ej — Praca Szkolna Nr. 1, wrzesień 1934 r.
- M. Kisielnicki — Z naszych doświadczeń. Obliczanie czasu w klasie II-ej — Praca Szkolna Nr. 1, wrzesień 1934 r.

- S. Racinowski — Porównywanie ułamków (Lekcja rachunków na oddział VI) — Przyjaciel Szkoły Nr. 14, wrzesień 1934 r.
- S. Wenderlich — Korelacja zajęć praktycznych z arytmetyką w kl. V-jej szkoły powszechnej — Rysunek i Zajęcia Praktyczne Nr. 1 wrzesień 1934 r.
- E. Wyrobek — Z naszych doświadczeń. „Książka kasowa” w programie arytmetyki klasy V-jej — Praca Szkolna Nr. 1, wrzesień 1934 r.

Rysunek.

- D. Gostyńska — Plastyka w szkole — Wiadomości Literackie Nr. 30, lipiec 1934 r.

Zajęcia praktyczne.

- K. Guńka — Wycieczki społeczne — Miesięcznik Pedagogiczny Nr. 8-9, sierpień—wrzesień 1934 r.
- B. Kiernas — O pogłębianie naszej pracy — Rysunek i Zajęcia Praktyczne Nr. 1, wrzesień 1934 r.
- J. Mazurek — Jak wykonać lampkę spirytusową — Rysunek i Zajęcia Praktyczne Nr. 1, wrzesień 1934 r.
- T. Młynek — Ogrody szkolne dawniej a dziś — Sprawozdanie Dyrekcji Państwowego Gimnazjum im. Antoniego Osuchowskiego w Cieszynie za rok szkolny 1933/1934.
- St. Stabrawa — Budujemy przyrządy — Rysunek i Zajęcia Praktyczne Nr. 1, wrzesień 1934 r.
- J. Szczepanowski — Jak zakładać i pielęgnować sady szkolne? (ciąg dalszy) — Echo Nauczycielskie Nr. 7, wrzesień 1934 r.
- S. Wenderlich — Korelacja zajęć praktycznych z arytmetyką w kl. V-jej szkoły powszechnej — Rysunek i Zajęcia Praktyczne Nr. 1, wrzesień 1934 r.
- J. Wodzińska-Matawowska — Ogród przy szkole powszechnej i jego zastosowanie w pracy dydaktycznej i wychowawczej—Poznań, Księgarnia Ś-go Wojciecha 1934 r.
- Z. Żerańska — Gospodarstwo domowe — Rysunek i Zajęcia Praktyczne Nr. 1, wrzesień 1934 r.

Śpiew. Muzyka.

- K. Hławiczka — Nauczanie śpiewu w szkole powszechnej. Podręcznik metodyczny, dostosowany do nowego programu — Biblioteka

Metodyczno - Pedagogiczna — Warszawa, Gebethner i Wolff
1934 r.

T. Mayzner — Zmiany projektu programu nauki śpiewu szkoły powszechnej — Śpiew w Szkole Nr. 1, wrzesień 1934 r.

Dr. Br. Wójcik-Keuprulian — Muzyka a wychowanie państwowe — Muzyka Nr. 6-7, czerwiec—lipiec 1934 r.

Ćwiczenia cielesne.

M. Krawczyk — Ćwiczenia w dużych zespołach — Start Nr. 10, maj 1934 r.

M. Krawczyk — Zabawy dlatwy wiejskiej — Start Nr. 11, czerwiec 1934 r.

Fr. Krawczykowski — Ćwiczenia cielesne dziesięciominutowe i śródlekcyjne w szkole powszechnej — Z Praktyki Szkolnej Nr. 22 — Warszawa, Nasza Księgarnia 1934 r.

SZKOLNICTWO ZAWODOWE.

— — — Zagadnienia wychowawcze w szkole zawodowej. Praca zbiorowa, wydana staraniem Kuratorjum Okręgu Szkolnego Lwowskiego — Lwów, Państwowe Wydawnictwo Książek Szkolnych 1934 r.

KSZTAŁCENIE KANDYDATÓW NA NAUCZYCIELI I DALSZE KSZTAŁCENIE NAUCZYCIELI CZYNNYCH.

M. Dzierzbicka — Nowe przepisy o kwalifikacjach zawodowych wychowawczyń przedszkoli—Wychowanie Przedszkolne Nr. 3, maj—czerwiec 1934 r.

K. Greb — Samokształcenie nauczyciela a programy — Praca Szkolna Nr. 1, wrzesień 1934 r.

J. Pliszczyńska — Ognisko filologii klasycznej w Lublinie — Kwartalnik Klasyczny Nr. 3, 1934 r.

Wł. Przanowski — Kształcenie i dokszałcenie nauczycieli zajęć praktycznych — Rysunek i Zajęcia Praktyczne Nr. 1, wrzesień 1934 r.

H. Rz.

96.

CAŁOROCZNY PLAN WYCIECZEK PO WILEŃSZCZYŹNIE I POLSCE.

I. Dla szkoły powszechnej z Wilna.

Klasa III.

Żależnie od dzielnicy, w jakiej znajduje się szkoła mogą być następujące cykle wycieczek:

Cykl I. a) Ponary—jednodniowa.

Cel: ustalenie pojęć: wzgórze, góra, podnóże, zbocze, wierzchołek, dolina,

Rzeka: prawy brzeg, lewy, wysoki brzeg i niski.
Wyspa, zatoka.

b) Nowosiołki ponarskie—jednodniowa.

Cel: wieś ulicówka, zagroda wiejska, studnia, zajęcia mieszkańców.

Cykl II. a) Karolinki—półdzienna.

Cel: Jak wyżej pod a) cykl I.

b) Wierszuliszki—wieś—jednodniowa.

Cel: Jak wyżej pod b) cykl I.

Cykl III. a) Kalwarja—jednodniowa.

Cel: Jak wyżej pod a) warjant I.

b) Nowosiołki—całodzienna.

Cel: Jak wyżej pod b) warjant I.

Cykl IV. a) Rowy Sapieżyńskie—półdzienna.

Cel: Jak wyżej pod a) warjant I.

Cykl V. a) Markucie i Belmont.

Cel: Jak wyżej pod a) warjant I.

Cykl VI. a) Kolonja kolejowa.

Cel: Jak wyżej pod a) warjant I.

K l a s a I V.

Na jesieni:

1. Ponary ewentualnie Rowy Sapieżyńskie—całodzienna.
Cel: utrwalenie pojęć z morfologii terenu i ustalenie nowych: łańcuch wzgórz, kotlina, przełęcz, dolina rzeczna.
Drogi: ścieżki polne, szosy, żelazne.
2. Troki—całodzienna.
Cel: położenie zamków obronnych i jesienne prace w polu.

Na wiosnę:

3. Karaciszki—całodzienna.
Cel: krajobraz pojezierza, zarastanie jezior, czasy jeziorne, ewentualnie
- 3-a. Antowil—całodzienna.
Cel: Jak wyżej pod 3. i zwiedzenie szkoły ogrodniczej.
4. Niemen—całodzienna.
Cel: zwiedzenie huty szklanej w Niemnie.

K l a s a V.

Na jesieni:

1. Zawiasy—całodzienna.
Cel: krajobraz pojesienny, uprawa lnu i jego obróbka, poznanie granicy polsko-litewskiej.

Na wiosnę:

2. Waka Kowieńska—całodzienna.
Cel: dolina rzeki Waki, zakola, mierzenie szybkości prądu, kanał.
3. Parczew—całodzienna.
Cel: dolina Żejmiany—jak wyżej.
4. Narocz—dwudniowa.
Cel: krajobraz pseudo morski, erozja, osiedla, zajęcie mieszkańców.

K l a s a V I.

Na jesieni:

1. Wilno—Niemież, Borejkowszczyzna—Krzyżówka—Miedniki—całodzienna.

- Cel: krajobraz falisty, gleby, gospodarstwa rolne, zaludnienie oraz omówienie materiału historycznego: Kazimierz Jagiellończyk i Kazimierz królewicz, Szymon Konarski, Syrokomla, ewentualnie
- 1-a. Nowogródek—Świtez—dwudniowa—krajoznawcza.

Na wiosnę:

2. Zielone Jeziora—jednodniowa.
- Cel: jeziora rynnowe, kreda łąkowa, łąki. Gospodarstwo rolne w Gulbinach, Papiernia w Werkach.
3. Warszawa—trzydniowa.
- Cel: położenie miasta na krzyżownicy dróg żelaznych, wodnych i lotniczych. Zamek i stare miasto. Belweder, Łazienki, Sejm, Muzeum Narodowe, teatr, zwierzyniec i zależnie od potrzeb przedłużyć wycieczkę do Częstochowy (1 dzień), do Krakowa, Ojcowa i Wieliczki cztery dni—razem 9—10 dni.
- 3-a. ewentualnie—Kruszwica—Gniezno—Poznań.

Klasa VII.

Na jesieni:

1. Jaszuny i puszcza Rudnicka—dwudniowa.
- Cel: zwiedzenie w Jaszunach gospodarstwa rolniczo-przemysłowego. Krajobraz wydmy i puszcza. Można zrobić wypad do starych Macel—groby powstańców z 63 roku ewentualnie
- 1-a. Białowieża i Hajnówka—trzydniowa.
- Cel: Puszcza, park narodowy, muzeum. Tartaki.

Na wiosnę:

2. Wilno—Druja—Braślów—4-dniowa.
- Cel: Port rzeczny na Dźwinie, granica polsko-łotewska, stosunki handlowe z sąsiadami. Zabytki w Braślawiu, zwiedzenie przedsiębiorstwa handlowego. Rolnik. Krajobraz jeziorny ewentualnie
- 2-a. Wilno przez Warszawę — Ciechocinek — Toruń — Gdynia—Hel—Gdańsk.

Cele krajoznawcze.

II. Dla Gimnazjów z Wilna.

Klasa I.

Jesień.

1. Lotnisko na Porubanku—półdniowa.
Cel: omówienie krawędzi płyty lądowej oraz zwiedzenie lotniska i omówienie znaczenia linii lotniczej Warszawa — Wilno — Ryga — Tallin.
2. Czarny Bór lub Ponary z górą Garuńską—całodzienna.
Cel: pradolina Waki.
3. Narocz—Miadzioł—Miastro—trzydniowa.
Cel: krajobraz morenowy, jeziora morenowe, rynnowe, osadnictwo.

Wiosna:

4. Soleczniki lub Biała Waka—jednodniowa.
Cel: Gospodarstwo rolniczo-hodowlane i rybne.
5. Przełom Wilji pod Świątnikami—jednodniowa.
Cel: dolina przełomowa, mierzenie wysokości brzegów, grotta w zlepińcu pod Lucianami.
6. Zielone Jeziora—jednodniowa.
Cel: krajobraz pojesienny, typ budownictwa, papiernia w Werkach.
7. Warszawa—Puławy—Kazimierz—Lublin—ośmiodniowa.
Warszawa: zabytki i muzea. Puławy—dwa dni.
Cel: dolina Wisły, granice Mazowsza i wyżyny Lubelskiej, instytut rolniczy. Kazimierz—1 dzień. Dolina przełomowa Wisły, krajobraz lessowy. Lublin—zabytki.

Klasa II.

Jesień:

1. Niemież—Borejkowszczyzna — Krzyżówka—Miedniki—jednodniowa.
Cel: Wał oszmiański. Położenie Niemieży. Osadnictwo Tatarów. Położenie zamku w Miednikach.
2. Troki—jednodniowa.
Cel: Jeziora, krajobraz morenowy, położenie miasteczka, osadnictwo Karaimów. Ogrodnictwo i rybołówstwo.

Wiosna:

3. Warszawa—Wilanów—Łódź—(Żyrardów)—Łowicz—siedmiodniowa.
 Cel: Warszawa—zabytki i muzea. Łódź (Żyrardów)—ośrodki fabryczne. Łowicz—zagadnienia ludoznawcze, ewentualnie
- 3-a. Warszawa—Częstochowa—Zawiercie—Złoty Potok—ośmiodniowa.
 Cel: Warszawa—jak wyżej. Częstochowa—Jasna Góra i fabryki. Olsztyn—Złoty Potok—krajobraz Jury—Kraków—Częstochowa.
4. Druja—Brasław—czterodniowa.
 Cel: Depresja Dżisny, Druja—położenie, granica polsko-łotewska; zagadnienia portu w Druji. Brasław—pojezierze brasławskie.

K l a s a III.

Jesień.

1. Nowogródek—Świteż—Mir—Nieśwież—pięćdniowa.
 Krajoznawcza, ewentualnie
- 1-a. Druskieniki—Grodno—Augustów—Wigry—Serwy—5-dniowa.
 Cel: Druskieniki—zdrojowisko. Grodno—zabytki w mieście i kra kredowa w Miałach. Augustów—kanał. Wigry—krajobraz i stacja hydrobiologiczna.
- 1-b. Druskieniki—Grodno—Serwy.
 Cel: Jak wyżej.

Wiosna:

2. Pojezierze Dubińskie—całodzienna.
 Cel: Krajobraz pojezierny—granica polsko-litewska, ewentualnie
- 2-a. Polesie: Pińsk—i wodą do Dawidgródka—pięćdniowa.
 Cel: krajobraz, osuszenie błot, osadnictwo.
3. Toruń—Chełmno—Gdynia—Hel—Kartuzy—Gniezno—Poznań—czternastodniowa.
 Cel: Toruń—zabytki. Gdynia—morfologia wybrzeża, port. Hel—budownictwo, tworzenie się mierzei. Kartuzy—pojezierze. Poznań—zabytki.

K l a s a IV.

Jesień:

1. Jaszuny i puszcza Rudnicka (dwudniowa).
Cel: Jaszuny—gospodarstwo przemysłowe. Puszcza Rudnicka—krajobraz wydmy i puszcza wypad do Macel starych, ewentualnie Niemen — Białowieża — Hajnówka.
Cel: puszcza, park narodowy, tartaki, terpentyniarnia w Hajnówce, huta w Niemnie.

Wiosna:

1. Śląsk — Beskidy zachodnie — Wisła — Cieszyn — Kraków — Wieliczka — czternastodniowa.
Cel: Śląsk — zwiedzanie kopalń i hut. Wisła — wycieczka na górę Baranią lub z Zawoi na górę Baranią. Kraków — zabytki.

K l a s a VII. (dawnego typu).

Jesień:

1. Krzemieniec — Lwów — Zagłębie Borysławskie — Zaleszczyki — Rumunja.
  - a. Krzemieniec — krawędź podolska.
  - b. Lwów — położenie miasta i zabytki.
  - c. Zagłębie Borysławskie — zagłębie naftowe.
  - d. Zaleszczyki — jar Dniestru, sady morelowe.
  - e. Rumunja.

Wiosna:

1. Zakopane i wypady w doliny oraz w góry:
  - a. droga nad regłami.
  - b. na halę Gąsienicową i do zmarzłego stawu,
  - b₁. lub do doliny 12-stu stawów Gąsienicowych
  - b₂. przez Ząwrot do doliny 5-ciu stawów i przez Świstówkę do Morskiego Oka. Powrót przez halę Waksmundzką.
Warjanty b₁ i b₂ zależnie od sił młodzieży, ewentualnie
- 1-a. Zakopane — Pieniny.

K l a s a VIII.

1. Kielce — Chęciny — Góry Świętokrzyskie.

Opracowała: **Bernadeta Cywińska**, nauczycielka Gimnazjum Zgromadzenia Sióstr Najśw. Rodziny z Nazaretu w Wilnie.

**Od Administracji
do PP. Prenumeratorów.**

Administracja Dziennika Urzędowego Kuratorjum Okr. Szk. Wil. podaje do wiadomości, że od 1 września 1934 r. został zmieniony system pobierania opłat w obrocie czekowym P. K. O. w ten sposób, że opłaty od wpłat pobierane będą bezpośrednio od wpłacających przy uskutecznianiu wpłaty, a nie od właściciela konta, jak to było dotychczas.

Wysokość tych opłat jest następująca:

	do 50 zł.	10 gr.
powyżej 50 zł.	„ 100 „	20 gr.
	100 zł. „ 250 „	30 gr.
„	250 zł. „ 500 „	40 gr.

Opłaty te nie mogą być potrącone od należności za prenumeratę Dziennika Urzędowego.

Prenumerata roczna Dziennika Urzędowego wynosi 6 złotych, półrocznie 3 złote kwartalnie 1 zł. 50 gr. Cena numeru pojedynczego—60 gr. Należność należy wpłacać wyłącznie na konto czekowe w P.K.O. Nr. 30466.

CENA OGŁOSZEŃ: cała strona—zł. 80, $\frac{1}{2}$ str.—zł. 45, $\frac{1}{4}$ str.—zł. 25, $\frac{1}{8}$ str.—zł. 15

Adres Redakcji i Administracji: Wilno, Wolana 10, Kuratorjum Okr. Szk. Wileńskiego.

Tłoczono z polecenia Kuratora Okręgu Szkolnego Wileńskiego
w drukarni „LUX“, Wilno, Portowa 7, telefon 2-03.

